

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Technická univerzita v Liberci
Ekonomická fakulta

Studijní program: N 6208 – Ekonomika a management
Studijní obor: Podniková ekonomika

**Kritická analýza ekonomického, sociálního a podnikatelského prostředí
Keňské republiky**

**Critical Analysis of Economic, Social, and Entrepreneurial Environment
of the Republic of Kenya**

DP - EF - KEK - 2012 - 59
Bc. Lucie Reváková

Vedoucí práce: Ing. Kocourek Aleš, Ph.D., katedra ekonomie
Konzultant: prof. Ing. Fárek Jiří, CSc., katedra ekonomie

Počet stran: 91 Počet příloh: 2

Datum odevzdání: 5. května 2012

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci, dne 1. 5. 2012

Anotace

Diplomová práce se zabývá analýzou keňské ekonomické, sociální a podnikatelské situace. Za cíl si klade zjistit, zda rozvojové problémy a ekonomická situace ovlivňuje podnikatelské prostředí v Keni. V úvodní části práce jsou charakterizovány základní údaje o Keňské republice, její geografické údaje, přírodní podmínky a informace o obyvatelstvu. Další část práce se věnuje ekonomické situaci v Keni. Je zde analyzována historie keňské ekonomiky, makroekonomické údaje a také politická situace a zahraniční obchod. Keňská republika patří k rozvojovým zemím, které se potýkají s velkým množstvím rozvojových problémů. Patří k nim například značná kriminalita, špatná infrastruktura a problémy ve zdravotnictví. Keňa se potýká s nízkou úrovní vzdělanosti, hladomorem, nedostatkem pitné vody a také se zde vyskytují ve vysoké míře nejružnější infekční nemoci. V závěru práce jsou představeny informace o podnikatelském prostředí v Keni.

Klíčová slova

Ekonomická situace, Keňa, podnikatelské prostředí, rozvojové problémy

Annotation

In this thesis deal with an analysis of Kenya's economic, social, and entrepreneurial situation. Its objective is to analyze the status of this developing country in the Entrepreneurial Environment. The introductory part is concerned with basic information about the Republic of Kenya, its geographical data, natural resources and information on the population. Another part deals with the economic situation in Kenya. In that part is an analysis of the history of the Kenyan economy, macroeconomic data and the political situation and foreign trade. The Republic of Kenya is among developing countries that faced with a large number of development problems. These include high unemployment, a high crime rate, poor environment and ultimately poverty. Kenya is struggling with low levels of education, hunger, lack of potable water and the country also suffers from high levels of various infectious diseases. Finally, is presented information about entrepreneurial environment of the Republic of Kenya.

Key Words

Economic Situation, Entrepreneurial Environment, Kenya, Social Problem

Obsah

Seznam zkratek	10
Seznam tabulek	11
Seznam obrázků	12
1. Úvod.....	13
2. Stručná charakteristika Keňské republiky.....	15
2.1 Poloha	15
2.2 Povrch.....	16
2.3 Vodstvo.....	16
2.4 Podnebí	17
2.5 Rostlinstvo	18
2.6 Zvířectvo.....	18
2.7 Obyvatelstvo	19
2.8 Sídla	22
3. Analýza keňské ekonomické situace.....	24
3.1 Stručný vývoj ekonomické situace	25
3.2 Role vlády.....	27
3.3 Členství v mezinárodních organizacích.....	28
3.4 Mezinárodní postavení Keňské republiky	29
3.5 Ekonomické sektory	29
3.6 Monetární politika	36
3.7 Fiskální politika	38
4. Identifikace rozvojových problémů Keni.....	39
4.1 Zdravotnictví	39
4.2 HIV/AIDS.....	40
4.3 Vzdělávání.....	42
4.4 Špatná infrastruktura.....	43
4.5 Kriminalita.....	43
4.6 Problém se slumy.....	44
4.7 Problémy květinového průmyslu.....	45

4.8	Vize 2030 – Oblasti potřebující zlepšení.....	47
5.	Podnikání v Keni.....	53
5.1	Podnikatelské prostředí v Keni.....	53
5.2	Postupy pro zahájení podnikání v Keni.....	64
5.3	Obchodní a ekonomická spolupráce s Evropskou unií.....	67
5.4	Obchodní a ekonomická spolupráce s Českou republikou.....	69
5.5	Investiční příležitosti v Keňské republice	78
6.	Závěr	85
	Seznam použité literatury.....	87
	Seznam příloh.....	91

Seznam zkratek

AU	Africká unie
CBK	Central Bank of Kenya
CBR	Central Bank Rate
EAC	East African Community
EPA	Economic Partnership Agreement
ERS	Economic Recovery Strategy
EU	Evropská unie
GDP	Hrubý domácí produkt (<i>Gross Domestic Product</i>)
HCDA	Horticultural Crop Development Agency
KRA	Kenya Revenue Authority
MMF	Mezinárodní měnový fond
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
TUL	Technická univerzita v Liberci
WTO	Světová obchodní organizace (<i>World Trade Organization</i>)

Seznam tabulek

<i>Tabulka 1 Podíl jednotlivých sektorů na HDP.....</i>	<i>31</i>
<i>Tabulka 2 Vývoj HDP a jeho predikce.....</i>	<i>35</i>
<i>Tabulka 3 Věkový profil keňské populace</i>	<i>41</i>
<i>Tabulka 4 Bilance vzájemné obchodní výměny (USD tis.)</i>	<i>70</i>

Seznam obrázků

Obrázek 1 Mapa Keňské republiky	15
Obrázek 2 Věková struktura obyvatel v Keni	19
Obrázek 3 Růst populace v Nairobi	23
Obrázek 4 Ekonomický růst 2010 vybraných států	25
Obrázek 5 Vývoj sektorů dle HDP.....	30
Obrázek 6 Struktura sektorů dle HDP v roce 2007	30
Obrázek 7 Zahraniční obchod Keni s EU27.....	68

Úvod

Česká republika je vyspělý stát, který se nemusí potýkat s žádnými většími problémy. Obyvatelé republiky nezápolí s živelnými katastrofami, netrpí hlady a využívají dostupnou kvalitní zdravotní péči. Žijeme v zemi, kde dodržování hygienických podmínek je samozřejmostí.

Místní obyvatelé vše berou za samozřejmé a příliš si neuvědomují, že jiní lidé ve světě nemají tak dobré podmínky pro žití.

Keňská republika je rozvojový stát, který zápolí s nepřízní osudu. O Keni v posledních letech nebylo slyšet příliš mnoho pozitivních zpráv. Zaznamenány byly povolební nepokoje, problémy se somálskými piráty, enormní sucha a s tím vzniklý hladomor, šíření chorob. Bohužel Keňa nebyla příznivě prezentována.

Běžný Evropan nemá příliš informací o dění v tomto rozvojovém státě, proto se diplomová práce zabývá analýzou keňského prostředí, spočívající v bližším prozkoumání jejího dění.

Téma práce Kritická analýza ekonomického, sociálního a podnikatelského prostředí Keňské republiky zkoumá, jak již název napovídá, jakým způsobem ovlivňuje keňská ekonomická situace a sociální podmínky stav tamního podnikatelského prostředí.

Cílem práce je zanalyzovat, zda problémy třetích zemí ovlivňují podnikatelské prostředí v Keňské republice, a jestli situace ekonomického a sociálního prostředí negativně působí na vstup zahraničních podnikatelů na tento rozvojový trh. Práce se také pokusí nalézt odpověď na otázku, zda finanční krize ve vyspělých ekonomikách má nepříznivý vliv na keňskou ekonomiku. Práce zkoumá odvětví, v kterých je dostatek volného prostoru pro vstup zahraničních společností.

Diplomová práce je rozdělena do čtyř kapitol. Cílem první kapitoly je seznámení s Keňskou republikou a jejími přírodními a demografickými podmínkami. V druhé kapitole je analyzována ekonomická situace Keňské republiky. Tato kapitola se zaměřuje na jednotlivé ekonomické sektory, na roli vlády v Keni a členství v mezinárodních organizacích. Je zde

prozkoumán vývoj ekonomické situace, monetární a fiskální politika. Třetí kapitola se orientuje na rozvojové problémy v tomto státě. Poslední kapitola obsahuje veškeré informace o podnikatelském prostředí v Keňské republice. Budoucí investor v této zemi se tu dozví, co všechno musí udělat, aby zde mohl zahájit podnikání, i jaké jsou překážky podnikání. Tato kapitola se také podrobně zaměřuje na investiční příležitosti. V neposlední řadě jsou zde uvedeny informace o obchodní a ekonomické spolupráci mezi Keňou a Evropskou unií a také mezi Keňou a Českou republikou.

K vypracování práce byly využity zdroje získané z teoretických pramenů, ale především bylo čerpáno ze statistik, zpráv a příruček, jež jsou dostupné převážně z internetových zdrojů. Diplomová práce využívá popisné metody, syntézy, komparace a rešerše, které analyzují podklady práce.

K citování bylo využito přehledné metody uvádění citací pod čarou. Všechny použité zdroje jsou následně uvedeny podle abecedního pořadí v seznamu použité literatury.

1. Stručná charakteristika Keňské republiky

Tato kapitola se zabývá základní charakteristikou Keňské republiky. Konkrétněji popisuje polohu, povrch, podnebí, vodstvo, faunu a flóru, informace o obyvatelstvu a o významných sídlech v Keni.

1.1 Poloha

Keňská republika se nachází ve východní Africe. Jedná se o přímořský stát při pobřeží Indického oceánu. Keňa sousedí na severu s Etiopií, na východě se Somálskem, na jihu s Tanzánií, na západě s Ugandou a na severozápadě se Súdánem.¹ Celková rozloha Keni je 580 367 km², což ji řadí na 48. místo ve světě.²

Obrázek 1 Mapa Keňské republiky

Zdroj: CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. CIA - The World Factbook – Kenya [online]. 2010. [vid. 2010-11-08]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-worldfactbook/geos/ke.html>.

¹ KRAMER, H., A. KRESS and M. VOIGT. *Afrika*. 1th ed., Gotha: VEB Hermann Haak, 1989. 432 s. ISBN 3-7301-0092-0.

² CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. CIA - The World Factbook – Kenya [online]. 2010, [vid. 2010-11-08]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-worldfactbook/geos/ke.html>.

1.2 Povrch

Značnou část území v Keni zabírá Východoafrická vysočina. Povrch této vysočiny tvoří plošiny o nadmořské výšce 500 metrů nad mořem na východě a v západní části dosahují až 3000 metrů nad mořem. Tento systém plošin je oddělen horskými masívy a propadlinami. Největší propadlinou je Východoafrický příkop, který se táhne od severu k jihu již od třetihorního stáří. Jedná se spíše o systém propadlin, který je v Keni široký 50 až 80 kilometrů a jeho hloubka se pohybuje od 300 až do 2000 metrů nad mořem. Příkop také lemují sopky, jejichž sopečná činnost trvá dodnes. Na okrajích příkopu se nachází příkrovy, masívy a sopky, které jsou zároveň nejvyššími horami Afriky. Nachází se zde nejvyšší hora země a zároveň druhá nejvyšší hora Afriky, Mount Kenya, která dosahuje výšky 5199 metrů nad mořem.³

1.3 Vodstvo

Říční síť je slabě rozvinutá. Řeky jsou málo vodnaté a většinou nesplavné, některé řeky jsou vodné jen v období dešťů. K významnějším řekám v Keni se řadí řeka Tana, která je za vysokých stavů vody splavná, a řeku Nzoa, která je nejdelší keňskou řekou. I přes to, že většina území vyniká suchem a prachem, zabírají vodní plochy 2,3 % z celé rozlohy Keni. Významnou částí se na tom podílí poměrně známá jezera. Patří mezi ně Viktoriino jezero, které je také nazýváno Ukurewe. Toto jezero je největší jezero v Africe, avšak Keni náleží jen malá severovýchodní část. Viktoriino jezero leží na rozhraní Keni, Ugandy a Tanzanie. Dalším významnějším jezerem je Rudolfovo jezero, které je také známé pod názvem Turkana. Turkana je jezero slané a bezodtokové.²

³ NĚMEC, J. Afrika online. *Keňa* [online]. 2006 [vid. 2010-11-01]. Dostupné z: <http://www.afrikaonline.cz/rservice.php?akce=tisk&cislocclanku=2006111701>.

1.4 Podnebí

Nerovnoměrnost terénu se odráží i na klimatických podmínkách. Pobřežní pás severně a jižně od Mombasy je po většinu roku vlhký a průměrná roční teplota je +27 °C. Nejvyšší teplota bývá v únoru a březnu, nejnižší v červnu a červenci. Od prosince do března fouká přes den silný severovýchodní monzunový vítr. Od května do října vane vítr od jihovýchodu. Za vlhkým pobřežním pásmem roste křovinatý a suchý tropický porost buš. V nadmořské výšce nad 1500 m je podnebí mírné, které je vhodné pro zemědělství. Ve výškách nad 2700 m se obvykle lidská sídla nevyskytují. Věčný sníh pokrývá nejvyšší horu Mount Kenya přibližně od 4500 m nadmořské výšky. Směrem k Viktoriině jezeru se terén přibližuje nadmořské výšce 1100 m, klima je zde teplé, ale místy zde prší každý den.

Srážky jsou v Keni velmi nerovnoměrně rozděleny, jak mezi jednotlivými oblastmi, tak i mezi obdobími v roce. Na většině keňského území se střídají dvě období dešťů – od dubna do června, a pak znovu od října do prosince. Období dešťů se střídají s obdobími sucha.⁴ Sever a severovýchod státu trpí nedostatkem srážek, naproti tomu ostatní území sužuje vlhké a dusné tropické podnebí. Pánev Viktoriina jezera je velmi úrodná oblast s dostatečným množstvím srážek, spadne jich zde 750 – 1800 mm ročně. Ve Velké příkopové propadlině se nacházejí nejlepší půdy s dostatečným množstvím srážek (500 – 1250 mm, ve vyšších polohách přes 1500 mm), deště se dostávají během osmi měsíců. Severozápad trpí nedostatkem srážek (500 – 750 mm), jež se dostávají nepravidelně, takže někdy bývá katastrofální sucho. Směrem k oceánu se množství srážek zvyšuje na 750 – 1250 mm a krajina přechází v bohatší pobřežní pás, který je ale pouze 60 km široký.⁵

⁴ KLÁNSKÝ, J. *Keňa*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1967. 125 s.

⁵ VOTRUBEC, C. *Afrika: zeměpisný přehled kontinentu a jeho oblastně ekonomické problémy*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1973. 593 s.

1.5 Rostlinstvo

Většina území Keni je travnatou savanou, která místy přechází v suchou step nebo polopoušť. Savana je pokryta vysokou trávou, která v období sucha žlutne a schne. Uprostřed trávy rostou jednotlivé stromy nebo seskupení stromů. Místy přechází savana v lesy. V oblastech s většími srážkami se rozprostírají tropické pralesy s mohutnými stromy a hustým křovím. Stoupáním terénu se vegetace mění. V nadmořské výšce kolem 1000 m je tropický les vystřídán savanou. S vyšší nadmořskou výškou ubývá stromů. Půda této hornaté vysočiny je nejvýhodnější pro zemědělství. Ve výšce nad 2000 m opět převládají lesy, které jsou typické pro kraje s mírným podnebím. Stromy nejsou však tak vysoké a porost je řidší. Na hlavních horských masívech se vyskytují bambusové túje, dále pak vřesoviště a alpské louky.⁶

Keňská květena vyniká díky široké škále terénních typů mimořádnou pestrostí. Pro rozsáhlé pláně na jihu Keni jsou typické zejména akácie, které se tu střídají s až 20m baobaby a trnitými křovinami z čeledi citlivkovitých. Horské planiny ve výšce nad 3000 metrů jsou porostlé pomníšenkami nepitolistými a obřími lobelkami. Většinu vegetace v polopouštích na severu a severovýchodě země tvoří trnité křoviny z čeledi citlivkovitých. V pobřežních oblastech na severu Keni se daří mangrovníkům a nachází se zde i zbytky původního deštného pralesa.⁷

1.6 Zvířectvo

Nejznámější z keňské fauny je „velká pětka“, do níž se zařazují buvol, slon, leopard, lev a nosorožec. Jejich lov je dnes v Keni zakázán. K dalším dravcům patří gepard a menší kočkovité šelmy, psi, šakali, lišky, promyky, ženetky a cibetky. Pastviny a stepi ve východní Africe jsou pro býložravce nejvhodnější na světě. V Keni samotné žije více než 30 různých druhů antilop. K dalším keňským býložravcům patří pakůň, žirafa, zebra, hroch a opice.

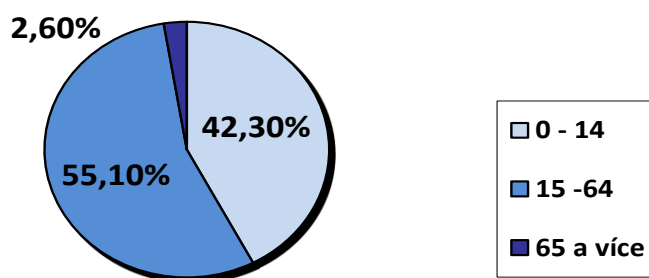
⁶ KLÁNSKÝ, J. *Keňa*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1967. 125 s.

⁷ PARKINSON, T., M. PHILLIPS a W. GOURLAY. *Keňa*. 1. vyd. Praha: Svojtka & Co., 2007. 480 s. ISBN 80-7352-469-2.

Ptactvo v Keni je velmi rozmanité. Lze zde spatřit pštrosa, mnoho druhů supů, orla, dropa velkého, jestřába, sokola, káně, dudka chocholatého a mnoho dalších druhů. Hojně se zde vyskytují i plazi. Jedná se například o krokodýly, mamby, zmije útočné, kobry, stromové hady, krajty, zmije a gekony.⁸

1.7 Obyvatelstvo

Keňská republika měla v roce 2009 přibližně 39 milionů obyvatel, dle odhadů by měla Keňa dosáhnout lehce přes 40 milionů obyvatel v roce 2010. Řadí se na 33. místo v celosvětovém porovnání dle obyvatel. Průměrný přírůstek obyvatel je 2,588 %, což Keňu řadí na 27. místo. Průměrná hustota zalidnění je 66,9 obyvatel na km². Dle demografického složení žije v Keni 51 % žen a 49 % mužů.

Obrázek 2 Věková struktura obyvatel v Keni

Zdroj: Zdroj: CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. CIA - The World Factbook – Kenya [online]. 2010. [vid. 2010-11-08].

Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-worldfactbook/geos/ke.html>.

Obrázek 2 ukazuje, že nejvíce obyvatel v Keni je ve věku 15-64. Což souvisí i s poměrně nízkou střední délkou života. Keňské ženy se průměrně dožívají 59,32 let, muži 58,33 let a s celkovou průměrnou délkou života 58,82 se Keňa řadí na 191. místo na světě. O tom, že zde

⁸ WATERKAMP, R., W. WISNIEWSKI. *Východní Afrika: cestování a kultura, poznávání zvířat a rostlin*. 1. vyd. Praha: Based, 2003. 280 s. ISBN 80-7340-009-X.

převažuje mladší věkové rozložení populace, svědčí i průměrný věk, který je v tomto rozvojovém státě 18,8 let. Průměrný věk u mužů a žen se příliš neliší. U mužů činí 18,7 a u žen je jen nepatrně vyšší, a to 18,9 let. Počet úmrtí na 1000 obyvatel je 9,26 a narození 35,14. Počet narozených dětí se každý rok zvyšuje. Porodnost na jednu ženu činí 4,38 dítěte. V městských oblastech žije 22 % obyvatel. Největší aglomerací je Nairobi. V Keni je 85,1 % gramotných lidí. Větší gramotnost se vyskytuje u mužů, a to 90,6 %, ženy jsou gramotné ze 79,7 %. ⁹

1.7.1 Náboženství

Náboženské složení v Keni je poměrně rozmanité. V Keni lidé uznávají tyto náboženské směry:

- Protestanti (45 %)
- Katolíci (33 %)
- Muslimové (10 %)
- Tradiční náboženství (10 %)
- Ostatní (2 %) ¹⁰

Většinu obyvatelstva kromě pobřežní oblasti a východní provincie tvoří křesťané. Na pobřeží a ve východní Keni převažují muslimové. Díky intenzivní misionářské činnosti je zde zastoupení téměř všech křesťanských denominací. Úspěch si různé náboženské směry zajistily nejen šířením víry, ale také přílivem vzdělání a lepšího lékařského vybavení. Křesťanství je zde spíše kombinací tradiční a křesťanské věrouky. Převážná většina keňských muslimů se

⁹ CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. *CIA - The World Factbook – Kenya* [online]. 2010.

[vid. 2011-01-10]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-worldfactbook/geos/ke.html>.

¹⁰ BUSINESSINFO. *Základní informace o teritoriu Keňa – BusinessInfo.cz* [online] 1997-2011.

[vid. 2011-01-10].

Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/kena-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1001375>.

hlásí k sunitské větvi islámu a svou víru zpravidla praktikují v umírněném duchu. Mezi tradiční náboženství patří v Keni animismus. Víra i rituály jsou spojeny s příchodem dešťů.¹¹

1.7.2 Národnostní složení

V Keni lze nalézt až 40 etnických skupin. Žijí zde také početně marginální, ale ekonomicky významní příslušníci asijských, arabských a evropských menšin.

Dle jazykové příslušnosti lze dělit africká etnika následovně:

- Skupina hovořící bantuskými jazyky – Kikuju 22 %
Luhya 14 %
Kamba 11 %
Kisii 6 %
Meru 6 %
- Skupina hovořící nilotským jazykem - Luo 13 %
Kalendžin 12 %
- Ostatní africká populace 15 %
- Neafrická populace 1 %

Do skupiny ostatní africká populace patří Masajové a skupina obyvatel hovořící kušitským jazykem, kam patří například Somálci.¹²

¹¹ PARKINSON, T., M. PHILLIPS a W. GOURLAY. *Keňa*. 1. vyd. Praha: Svotka & Co., 2007. 480 s. ISBN 80-7352-469-2. (str. 40-42)

¹² BUSINESSINFO. *Základní informace o teritoriu Keňa – BusinessInfo.cz* [online] 1997-2011 [vid. 2011-01-10].
Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/kena-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1001375>.

Kikujové patří k nejpočetnějšímu keňskému kmenovému svazu. Již v 16. století přišli z východu a severovýchodu první Kikujové na keňské území a dnes zabírají především oblast v okolí Kirinjagy. Dále do skupiny hovořící bantuským jazykem patří kmen Luhya, který se skládá ze sedmnácti kmenových skupin. Tento kmen obývá západní Keňu od 14. Století, zejména v okolí Kalamegy. Luové přišli v průběhu 15. století z nilské části Súdánu a dnes jeho příslušníci obývají břehy Viktoriina jezera. Koncem 19. století se do centrálních oblastí Keni přistěhovali i Masajové. Masajům se i v dnešní době daří zachovat si původní způsob života. Pravděpodobně ve 14. století přišli Mruové do oblasti ležící severovýchodně od Kirinjagy. Kušitské národy, mezi které patří Somálci, se začaly usazovat na území Keni mnohem dříve než kmeny náležící k bantuské jazykové skupině.¹³

1.7.3 Jazyk

Úředním jazykem je angličtina a svahilština. Z důvodu velmi rozmanitého složení obyvatelstva zde však lze slyšet přibližně 45 dalších jazyků, nejedná se o dialekty. Většina Keňanů hovoří třemi jazyky. Dovedou se dorozumět kmenovým jazykem, svahilštinou a angličtinou.

1.8 Sídla

Keňa se skládá celkem ze sedmi provincií. Hlavní město Nairobi má speciální postavení a není zahrnuto ani do jedné ze sedmi oblastí.

Keňa se rozčleňuje do následujících oblastí:

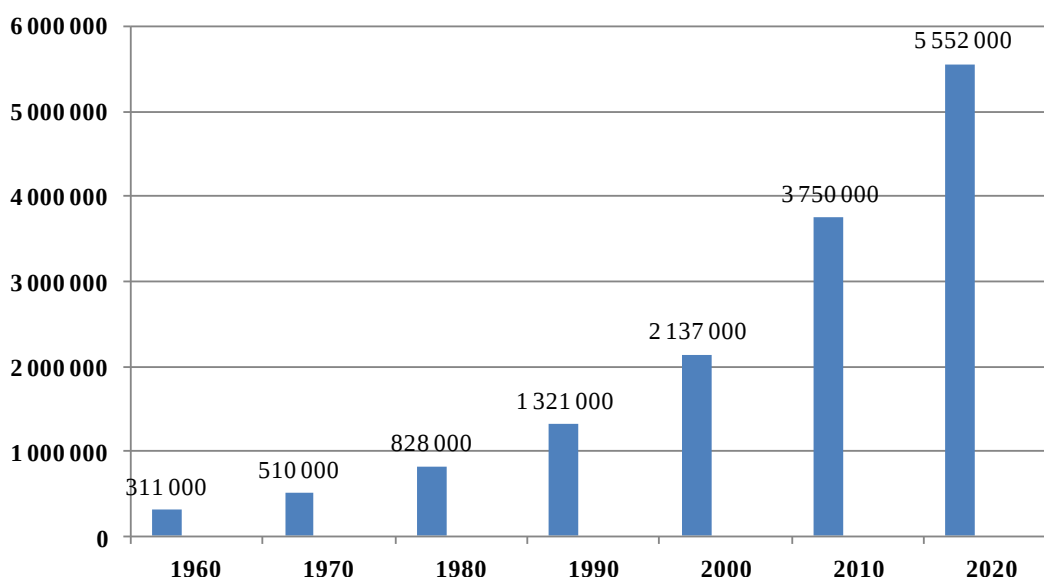
1. Oblast centrální – hlavní město Nyeri
2. Oblast přímořská – hlavní město Mombasa
3. Oblast Nyanža – hlavní město Kisumu

¹³ PARKINSON, T., M. PHILLIPS a W. GOURLAY. *Keňa*. 1. Vyd. Praha: Svotka & Co., 2007. 480 s. ISBN 80-7352-469-2. (str. 47-56)

4. Oblast Rift Valley – hlavní město Nakuru
5. Oblast východní – hlavní město Embu
6. Oblast severovýchodní – hlavní město Garissa
7. Oblast západní – hlavní město Kakamega ¹⁴

Keňská města jsou centrem průmyslu, vzdělání a kultury. Žije v nich 22 % z celkové populace a vytváří více než 65 % národního hrubého domácího produktu. Až 80 % městských obyvatel bydlí ve slumech. Slumy lze charakterizovat nedostatkem pitné vody, nehygienickými podmínkami a zdravotními problémy. ¹⁵

Nairobi zaměstnává 25 % obyvatel Keni. Přes 60 % populace v Nairobi se nachází ve slumech. Průměrný roční přírůstek obyvatelstva je 2,8 %, což je nejvyšší číslo v porovnání s ostatními státy v Africe. Prudký nárůst populace v Nairobi znázorňuje obrázek 3.

Obrázek 3 Růst populace v Nairobi

Zdroj: Cruz, F., K. Sommer, O. Tempra. *Nairobi urban sector profile*. Nairobi: UN-HABITAT, 2006. 36 s. ISBN 92-1-131803-3.

¹⁴ KLÁNSKÝ, J. *Keňa*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1967. 125 s.

¹⁵ SYRJÄNEN, R. *UN-Habitat and the Kenya slum upgrading programme strategy document*. Nairobi: United Nations Offices, 2008. ISBN 978-92-1-131990-3.

2. Analýza keňské ekonomické situace

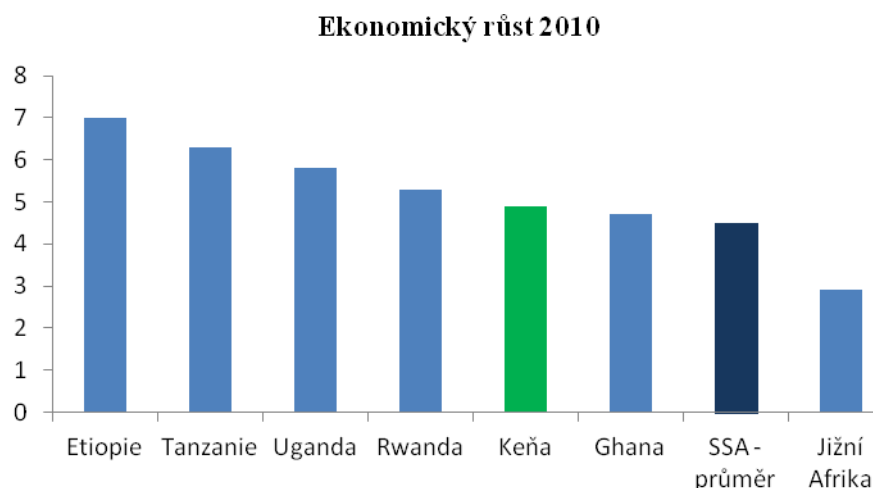
Keňská ekonomika je již dlouhou dobu jedním z nejvíce diverzifikovaných států v Africe. Hospodářství je založené na tradičních odvětvích, jako je zemědělství a cestovní ruch. Politická nestabilita v roce 2008 výrazně zasáhla turismus i zemědělskou produkci. Keňa čelí několika hrozbám. Sucho sebou přináší problémy s nedostatkem potravin pro místní obyvatele a hrozí problémem hladomoru. Zlepšení ekonomické situace po povolebních nepokojích, pomohl zlepšit soukromý sektor, díky kterému vzrostly zisky v oblasti služeb.

Turismus a zemědělství jsou tradiční pilíře keňské ekonomiky. V zemědělství je nejvýznamnější pěstování čaje, vzrůstá však i podíl zahradnictví, to je ale omezeno vysokými náklady na leteckou přepravu. Sektor služeb je také poměrně silný. Keňa má výbornou strategickou polohu u Indického oceánu, což přináší mnoho příležitostí pro obchod a investice. Zlepšení ekonomické situace je závislé na zdokonalení dopravní sítě a energetického sektoru.¹⁶

Rok 2010 byl pro keňskou ekonomiku dobrým rokem. Tempo hospodářského růstu dosáhlo hodnoty 4,9 % dle Světové banky. Úspěch je přisuzován třem hlavním faktorům. Prvním důvodem je nárůst v zemědělství a ve výrobě, způsobený deštěm a vysokými cenami exportních komodit. Další příčinou je růst investic. Třetím podnětem je zlepšení obchodního segmentu a dokonalejší regulace.¹⁷ Ekonomický růst vybraných států ve východní Africe znázorňuje obrázek 4.

¹⁶ Podrobnější informace o jednotlivých ekonomických sektorech i problémech keňské ekonomiky jsou uvedeny v dalších kapitolách této práce.

¹⁷ THE WORLD BANK. *Kenya - Kenya Economic Update*. [online]. 3th ed., Nairobi. 2010 [vid. 2011-08-26]. Dostupné z:
<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/AFRICAEXT/0,,contentMDK:23163695~pagePK:146736~piPK:226340~theSitePK:258644,00.html>.

Obrázek 4 Ekonomický růst 2010 vybraných států

Zdroj: THE WORLD BANK GROUP. *Kenya Home*. The World Bank [online]. 2012. [vid. 2012-02-03]. Dostupné z: <http://www.worldbank.org/en/country/kenya>.

Keňský růst v roce 2010 se podobá průměru subsaharské Afriky (SSA) a také Ghaně, avšak přesahuje poměrně značně Jižní Afriku. Světová banka předpovídá růst v Keni v roce 2011 na 5,3 % a v roce 2012 dokonce kolem 6 %.

Tato kapitola dále popisuje historický vývoj v Keni, ekonomické sektory, fiskální a monetární politiku a politickou situaci.

2.1 Stručný vývoj ekonomické situace

Keňská republika se vyznačuje rozmanitou historií. Portugalská kolonizace začala po roce 1498. V 17. století se města postupně osvobozovala z portugalského sevření. Po nadvládě Portugalců následovalo obsazení keňského území Araby od roku 1727. O východní Afriku projevovali velký zájem i Francouzi a Němci. Německo se vzdalo roku 1890 nároků v Keni. V roce 1895 byla vyhlášena britským Východoafrickým protektorátem, který byl spravován společně s Ugandou do roku 1904. V letech 1953 až 1954 dosahovalo povstání zvané Mau mau svého vrcholu. Dne 12. prosince 1963 byla vyhlášena nezávislost Keni. Roku 1964 se stala republikou v rámci Commonwealthu, téhož roku byl jmenován prvním keňským

prezidentem Jomo Kenyatta. Po jeho smrti se stává hlavou státu Daniel Arap Moi. V roce 2002 byl zvolen novým keňským prezidentem Mwai Kibaki.¹⁸

Kibaki hned po svém zvolení v roce 2003 zakládá protikorupční komisi. V dubnu roku 2006 podepsala Keňa s Čínou povolení umožňující Číně hledat ropu v keňských vodách. Závěr roku 2006 byl také spojen s ohromnými záplavami, které nechaly tisíce lidí bez domova. Keňa musela řešit v této souvislosti problém se somálskými uprchlíky, kterých bylo až 100 000.¹⁹

V prosinci roku 2007 byl Mwai Kibaki znovu zvolen keňským prezidentem, s čímž nesouhlasil jeho soupeř Raila Odinga. Výsledkem byly nepokoje mezi politickými stranami, respektive kmeny a občany podporujícími jednotlivé kandidáty. Keňa se tak potýkala s násilnými povolebními nepokoji, které vyvrcholily v lednu a únoru roku 2008. Během nich zahynulo až 1 200 lidí a z 500 000 obyvatel se stali vyhnanci. Neklid se projevil také na ekonomické situaci země. Investiční klima nebylo příliš příznivé a ohromné ztráty zaznamenal i cestovní ruch a zemědělství. Rok před nepokoji ekonomika rostla o 7,1 %. V roce po volbách se ekonomický růst snížil na 1,7 %. Rok 2009 se vyznačoval v prvním čtvrtletí růstem 4 %, v druhém čtvrtletí ekonomika zpomalila na 2,1 % a v dalším čtvrtletí se projevila stagnace ekonomiky (0 %). Ekonomickou bouři zaznamenala i inflace, která v roce 2008 dosáhla 26,2 % a v následujícím roce 20,5 %. Inflace zapříčinila enormní zvýšení cen potravin (až o 35 %), ceny paliva a energií se zvedly přibližně o 22 %. Toto prudké zvýšení cen mělo, pro již tak chudé keňské obyvatele, zásadní důsledky. V říjnu roku 2009 potřebovalo 3,8 milionů obyvatel Keni mimořádnou potravinovou pomoc a u dalších 6,1 milionů lidí nebylo jisté, zda se sami uživí.

¹⁸ SKOKAN, L. *Afrika – sociografický přehled*. 1. vyd. Ústí nad Labem: OMP UJEP, 2006. 124 s. ISBN 978-80-7044-838-0.

¹⁹ OECD/UNITED NATIONS. *Economic Diversification in Africa: A Review of Selected Countries*. OECD Publishing, 2011. ISBN 978-92-64-09623-3. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264096233-en>.

Do situace se vložila OSN, která prostřednictvím bývalého generálního tajemníka Koffiho Annana zprostředkovala rozhovory mezi znepřátelenými Kibakim a Odingou. Tato jednání vedla k rozdělení moci ve státě. Poté nastal na keňské politické scéně relativní klid. Jaký bude další vývoj ekonomické a politické situace bude záležet na výsledcích chystaných voleb, které proběhnou v letošním roce.

2.2 Role vlády

Keňská vláda se tradičně snaží o rozvoj veřejných služeb. Má k dispozici solidní politickou a regulační strukturu. Vláda cíleně podporuje zahradnictví, které díky tomu překonalo v exportu květin tradiční plodiny, jako je čaj a káva. V roce 2006 dokonce bylo zahradnictví třetím nejvyšším zdrojem zahraničních příjmu, hned za výdělků z cestovního ruchu a z vývozu čaje. Zatímco soukromý sektor hraje aktivní roli v rozvoji zahradnictví, keňská vláda pomáhá s poradenstvím, se strategiemi a také zajišťuje splnění všech exportních podmínek. Zřídila také agenturu Kenya's Horticultural Crop Development Agency (HCDA), která je hlavní organizací, co se týká podpory zahradnictví. Další iniciativou vlády je přijetí Vize 2030, která zahrnuje klíčovou politiku vedoucí k hospodářskému rozvoji do roku 2030. Keňská vláda uvádí, že jádrem vládní strategie hospodářské obnovy je soustředění se na výrobu a vývoz – v této souvislosti vláda přijala opatření s názvem Government's Economic Recovery Strategy, Vládní ekonomická oživovací strategie (ERS). Součástí Vize 2030 je také projekt Nairobi Metro 2030. Jak již název napovídá plán je zaměřen na stavbu metra v hlavním městě Keni. Cílem je z Nairobi udělat město na světové úrovni, které je vhodné pro podnikání ale i pro bydlení.²⁰

Keňský soukromý sektor je dostatečně rozvinutý a snaží se zapojovat na jednání s vládou průběžně. Vláda podporuje soukromý sektor například při rozvoji podnikání s informačními technologiemi. Výsledkem dobré spolupráce vlády a soukromého sektoru jsou výborné výsledky zahradnického sektoru.

²⁰ OECD/UNITED NATIONS. *Economic Diversification in Africa: A Review of Selected Countries*. OECD Publishing, 2011. ISBN 978-92-64-09623-3. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264096233-en>.

2.3 Členství v mezinárodních organizacích

Keňská republika je členem těchto mezinárodních organizací: OSN, MMF, SB, WTO a Commonwealth. Keňa se snaží hrát aktivní roli vzhledem ke svým politickým zájmům i v regionálních uskupeních.

Spolupracuje v těchto uskupeních: African Union (AU), Common Market for Eastern and Southern Africa (COMESA), East and Southern Africa (ESA), East African Community (EAC), Inter-Governmental Authority on Development (IGAD), Great Lakes Region of Africa, African Growth and Opportunity Act (AGOA), Union of Producers, Transporters and Distributors of Electric Power in Africa (UPDEA), East Africa Power Pool (EAPP) a New Partnership for Africa's Development (NEPAD).²¹

2.3.1 Účast v regionálních uskupeních

Keňa spolupracuje se svými sousedními státy Ugandou a Tanzánií kolem Viktoriina jezera. Tyto státy institucionalizovaly regionální vztahy v rámci Východoafrického společenství (East African Community - EAC). Později se k tomuto společenství připojily i státy Rwanda a Burundi. EAC působí v různých formách regionální integrace, což podporuje keňskou ekonomickou situaci. Transformace EAC do úplného společného trhu v listopadu roku 2009 byla velkým krokem vpřed pro východní Afriku. Cílem byla hospodářská integrace a posílení regionálních ekonomik. Činnost celní unie, která je součástí EAC, byla zahájena v roce 2005. Členství zemí v EAC, COMESA (Common Market for Eastern and Southern Africa), SADC (Southern African Development Community) a AU (Africká unie) je problémem, protože může potenciálně vést ke konfliktům během integračních procesů. Členové EAC se zavázali k nejvyšší úrovni integrace, jejíž součástí je politické federace. Regionální kontext je tedy

²¹ BUSINESSINFO. *Základní informace o teritoriu Keňa* – *BusinessInfo.cz* [online] 1997-2011.

[vid. 2011-21-12].

Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/kena-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1001375>.

základní součástí celkové strategie keňské vlády, která přispívá k příležitostem mezinárodní spolupráce.²²

2.4 Mezinárodní postavení Keňské republiky

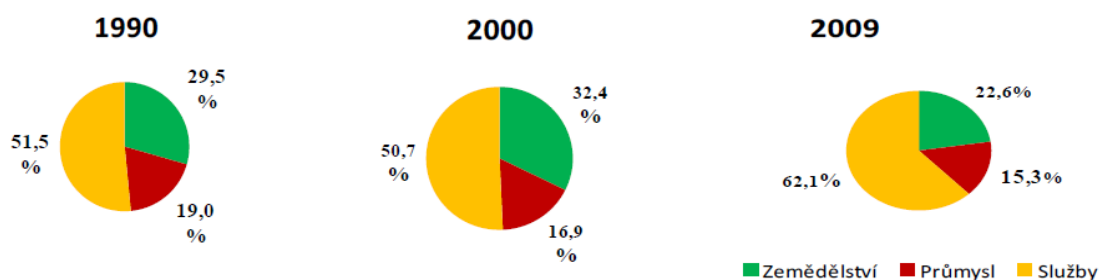
Keňa je vedoucí zemí v regionu v jednání s Evropskou unií, Čínou a s dalšími klíčovými partnery. Její silné vztahy s těmito státy mají velký vliv jak pro samotnou Keňu, tak i pro region. Keňa se nachází u Indického oceánu a má dopravní síť, která vede do členských států EAC a Mezivládního úřadu pro rozvoj (Intergovernmental Authority on Development IGAD). Keňská vláda také zdůrazňuje dobré vztahy s ostatními pobřežními zeměmi u Indického oceánu a v Perském zálivu. EU podepsala prozatímní EPA (Economic Partnership Agreement) s EAC. Dohoda je zaměřena na kritické sektory, jako je zemědělství a služby. K ostatním výrazným ekonomickým partnerům Keni patří Čína, která zde své investice každým rokem zvyšuje. Podporován je především rozvoj infrastruktury.²³

2.5 Ekonomické sektory

Ekonomické sektory se rozdělují do tří základních skupin, a to zemědělství, průmysl a služby. Pro Keňu typické zemědělství hraje stále velmi významnou roli. Při sloučení menších položek do jedné skupiny, převažuje sektor služeb. Obrázek číslo 5 znázorňuje Vývoj sektorů dle HDP.

²² OECD/UNITED NATIONS. *Economic Diversification in Africa: A Review of Selected Countries*. OECD Publishing, 2011. ISBN 978-92-64-09623-3. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264096233-en>

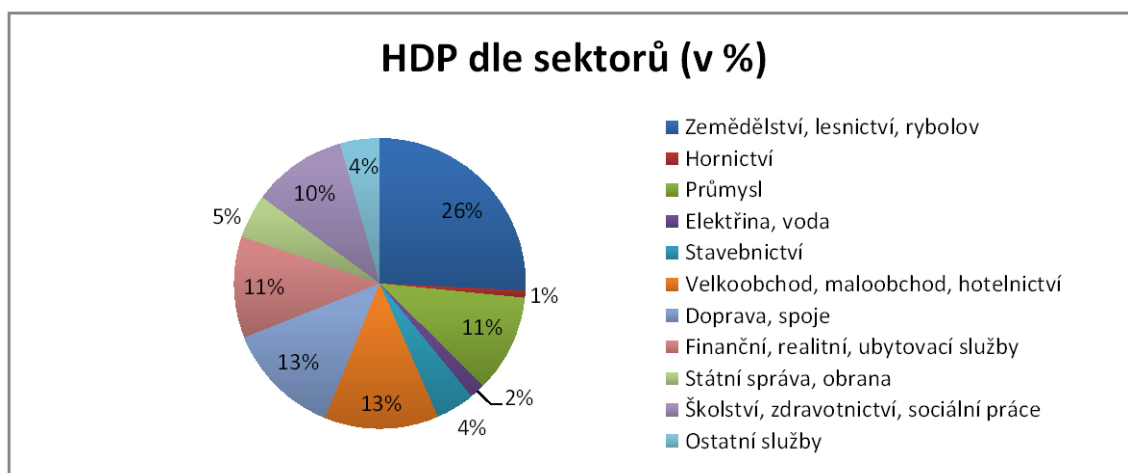
²³ tamtéž

Obrázek 5 Vývoj sektorů dle HDP

Zdroj: EUROPEAN COMMISSION. *Countries. Kenya – Trade statistic* [online]. European commission. [vid. 2012-01-22]. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113407.pdf.

Značný nárůst zaznamenal ve sledovaném období sektor služeb. V roce 2009 vykazoval zemědělský sektor nepříznivý pokles. Postupný úbytek podílu na HDP lze pozorovat i u průmyslového sektoru.²⁴

Obrázek 6 Struktura sektorů dle HDP v roce 2007

Zdroj: OECD. *African Economic Outlook: Country Notes Volumes 1 and 2*. Paris: OECD publishing, 2009. ISBN 978-92-64-07618-1.

²⁴ EUROPEAN COMMISSION: Trade. *Documents and Publications: Kenya - Trade Statistic* [online]. 2011 [vid. 2011-12-27]. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/cfm/doclib_results.cfm?key=kenya.

Obrázek číslo šest znázorňuje rozložení hrubého domácího produktu (HDP) do jednotlivých sektorů v roce 2007. Ekonomický potenciál je slabý. V Keni hraje stále nejvýznamnější roli zemědělství a lesnictví, které zaujímá celkem 25,8 % z celkového HDP. Důležitost zemědělství má vzrůstající tendenci (v roce 2005 dosahovalo 25,1 % HDP). Většina sektorů keňské ekonomiky byla zasažena povolebními nepokoji od konce roku 2007. Jedná se především o cestovní ruch, dopravu, průmysl a zemědělství. V roce 2010 keňská ekonomika opět rostla (obrázek číslo 4).

Všechny komodity zaznamenaly po roce 2007, tedy v roce 2008, výrazný pokles či začaly stagnovat. Danou situaci způsobily především povolební nepokoje (tento problém bude zmíněn v další části práce), světová finanční krize a také nepříznivé přírodní podmínky. Vývoj jednotlivých ekonomických sektorů a jejich podíl na HDP v roce 2010 znázorňuje tabulka číslo 1.

Tabulka 1 Podíl jednotlivých sektorů na HDP

Sektor	Podíl na HDP	2007	2008	2009	2010
Zemědělství	24,7	2,1	-5,0	-1,4	6,3
Průmysl	15,3	7,1	4,8	3,4	5,3
Služby	60	8,1	2,6	4,3	5,4
HDP		7,0	1,6	2,6	5,6

Zdroj: THE WORLD BANK. *Kenya Economic Update* [online]. The World Bank, 2011

[vid. 2011-06-15]. Dostupné z:

<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/AFRICAEXT/KENYAEXTN/0,,contentMDK:22600594~pagePK:141137~piPK:141127~theSitePK:356509,00.html>.

Lze předpokládat, že keňská ekonomika se již vzpamatovala z nepříznivého období a i v následujících letech se odhaduje růst. K celkovému uklidnění nepříznivé situace pomohlo

přijmutí opatření vlády, finanční pomoc od Mezinárodního měnového fondu (MMF) a v neposlední řadě přijetí nové ústavy.

2.5.1 Zemědělství

Pilířem keňské ekonomiky je zemědělství, které je existenčním základem pro přibližně 75 % obyvatelstva. Tato východoafrická země zápolí i s ekologickými obtížemi, jako jsou sucho, záplavy, silící eroze, nekvalitní půdy, hmyzí pohromy a znečišťování životního prostředí. Zemědělství nedominuje jen ekonomice, je významné pro zajištění potravin a důchodu pro obyvatelstvo, tvoří devizové příjmy a váže se i k jiným sektorům.

Zemědělskou produkci lze členit na několik sektorů. Jedná se o potravinové a technické plodiny, zahradnictví, rybolov, živočišnou výrobu a mlékařství. K potravinovým plodinám se řadí obilniny (kukuřice, pšenice, čirok, rýže, proso), luštěniny (fazole, hrách), kořenová a další zelenina (brambory, maniok jedlý, maranta). Mezi technické plodiny patří čaj, káva, cukrová třtina, bavlna, slunečnice, ječmen, tabák, agáve sisalová, kokosový ořech a bixa. Zahradnictví zahrnuje pěstování květin, zeleniny, ovoce, ořechů, bylin a koření. Rybolov je hlavním zdrojem obživy obyvatel kolem Viktoriina jezera a v pobřežních oblastech. Chov hospodářských zvířat, jako jsou ovce, drůbež, kozy, krávy a také rybolov pomáhá při snižování chudoby.²⁵

Keňa je agrární zemí a zemědělství tvoří druhý největší příjem HDP po službách. V roce 2010 dosáhla produkce hlavních keňských plodin (kukuřice, fazole, brambory a čaj) významného růstu. Zahradnické plodiny, káva a cukrová třtina zaznamenaly nižší úroveň produkce a exportu v roce 2010 v porovnání s rokem 2009. Pokles byl způsoben rušením letů (během

²⁵ INTERNATIONAL MONETARY FUND. *First medium term plan (2008 – 2012): a globally competitive and prosperous Kenya*. Government of the Republic of Kenya. [online] Nairobi, 2008. [vid. 2012-01-21]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2010/cr10224.pdf>.

vulkanických erupcí na Islandu), nedostatečnými dešťovými srážkami a oslabenou poptávkou po tradičním keňském vývozním artiklu – po květinách.²⁶

2.5.2 Průmysl

Keňa je průmyslově nejvyspělejším státem východoafrického regionu. V roce 2009 se však podílel přibližně jen 15 % na tvorbě HDP. Průmysl se dočkal po roce 1963 (získání nezávislosti) velkého rozmachu. Snahou bylo oprostit se od drahých dovozů, především potravinářského, textilního, kožedělného, papírenského a polygrafického průmyslu a také dovozu ropných výrobků. V osmdesátých letech proběhla v Keni snaha o liberalizaci obchodu, tato politika však neměla vliv na zvýšení domácí výroby. Konec devadesátých let sebou nesl další problémy, které měly nepříznivý vliv na průmysl. K příčinám zpomalení výroby se řadí především špatné klimatické podmínky (ničivé deště, enormní sucha), neuspokojivý stav silniční sítě, nekvalitní komunikace, špatná bezpečnostní situace, problematika uplatňování právního systému a výpadky v zásobování elektrickou energií. Od roku 2003 jsou přijímány reformy, které si kladou za cíl zvýšit atraktivitu země pro zahraniční investory.

V Keni operuje přibližně 3 500 výrobních jednotek. Majoritní část průmyslové výroby se nachází okolo větších měst, především v hlavním městě Nairobi a v přístavním městě Mombase.²⁷

V roce 2011 stále výrobní sektor pokulhával. Stavebnictví se dočkalo významného růstu 8,1 % v první polovině roku 2011 (ve stejném období roku 2010 stavebnictví stoupl jen o 2,2 %). Výroba rostla jen o 3,2 %. V porovnání s rokem 2010 se jednalo o pokles, protože výroba ve zmiňovaném roce zvýšila o 5,5 %. Jedním z důvodů špatné situace v průmyslovém

²⁶ AFRICAN ECONOMIC OUTLOOK. *Recent Economic Developments and Prospects* [online]. 2011. [vid. 2011-06-22]. Dostupné z: <http://www.africaneconomicoutlook.org/en/countries/east-africa/kenya>.

²⁷ BUSINESSINFO. *Základní informace o teritoriu Keňa – BusinessInfo.cz* [online] 1997-2011. [cit. 2011-01-10]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/kena-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1001375>.

odvětví byla sucha, která ovlivnila vodní elektrárny. Výsledkem této situace bylo navýšení cen energií, což mělo nepříznivý vliv na průmyslový sektor. Podíl vodních elektráren na celkové výrobě energií poklesl o 14 % (měřeno červenec 2010 až červenec 2011). Tato změna přispěla k vyššímu zájmu o tepelné elektrárny, které však musejí využívat dovozu drahých surovin a paliv.

2.5.3 Služby

Turistický průmysl je poškozován nepříznivými okolnostmi. Od začátku roku 2008 byl negativně ovlivněn povolebním násilím a v současné době Keňa bojuje proti somálským ozbrojencům, kteří unášejí a vraždí zahraniční turisty. Místní turismus byl také zasažen finanční krizí, která postihla především USA a Evropu, odkud pochází většina turistů.

Přes veškeré překážky se sektor služeb dokázal udržet v růstových hodnotách. Nejvíce se na růstu podílí sektor ICT a také poměrně dobrý výkon cestovního ruchu. Očekává se však zpomalení růstu cestovního ruchu z důvodu rostoucího nebezpečí napadání somálskými ozbrojenci, možných nepokojů z blížících se prezidentských voleb, či možné další finanční krize.

V první polovině roku 2011 rostl sektor služeb o 4,3 %. Rozkvětu se dočkal subsektor hotelů a restaurací, dopravy a komunikací i již zmiňovaný cestovní ruch. Stále téměř 46 % turistů tvoří Evropané, i přes evropské ekonomické zpomalení. Návštěvníci Keni byli z 12 % Američané, 10 % Asiaté a přibližně 25 % z ostatních částí Afriky.²⁸

²⁸ THE WORLD BANK. *Kenya - Kenya Economic Update* [online]. 5th ed., Nairobi: The World Bank.

[cit 2012-01-02]. Dostupné z:

http://siteresources.worldbank.org/INTAFRICA/Resources/257994-1335471959878/KEU-Dec_2011_Full_Report.pdf.

2.5.4 Hrubý domácí produkt

Po povolebních nepokojích bylo keňské HDP v roce 2008 jen 1,5 %. V následujícím neklidném roce 2009 se situace nepatrně zlepšila a HDP vzrostlo na 2,6 %. Pomalý růst byl zaznamenán i v roce 2010 (ekonomika stoupla na 5,6 %). Rozmach vykazoval sektor zemědělský, ale i energetický, sektor služeb, maloobchod i velkoobchod. Zpracovatelský sektor zaregistroval vzestup ze 1,3 % na 4,4 % ve stejném období. Průměrný roční ekonomický růst mezi lety 2000 a 2007 lze charakterizovat číslem 4,1 %. Od roku 1990 se jedná o poměrně vysokou hodnotu, v tomto roce dosahovalo tempo růstu HDP jen 2,2 %. Po zlepšení fiskální a monetární politiky a díky nárůstu exportu se keňská ekonomika dočkala zajímavého rozmachu v letech 2005 až 2007, kdy se meziroční růst HDP v průměru pohyboval kolem 6,3 %. Tento ekonomický impuls přinesl Keni naději na přilákání zahraničních investic. Nicméně tyto naděje nebyly naplněny. Důvodem byly povolební nepokoje, světová ekonomická krize, špatné přírodní podmínky (sucho).

Výše uvedené údaje o vývoji HDP v Keni znázorňuje tabulka číslo 2. Je zde uveden i předpokládaný vývoj ekonomiky. Očekává se, že keňská ekonomika bude nadále růst. Vše ovšem bude záležet na mnoha okolnostech, které mohou zdejší ekonomiku ovlivnit. Prvním z možných faktorů, jsou výsledky plánovaných voleb, které se uskuteční v roce 2012.

Tabulka 2 Vývoj HDP a jeho predikce

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Reálné HDP (% změna)	1,5	2,6	5,6	3,8	5,4	6,0	5,8	5,6
Nominální HDP (bil USD)	30,0	29,4	32,2	32,4	35,5	41,4	48,8	57,6
Nominální HDP per capita (USD)	773	739	789	775	828	942	1085	1251

Zdroj: CENTRAL BANK OF KENYA. *Annual report 2010-2011* [online].

[vid. 2012-02-21]. Dostupné z:

http://www.centralbank.go.ke/downloads/publications/annualreports/cbk/annual_2010-11.pdf.

2.6 Monetární politika

Cílem Keňské centrální banky je formulace a implementace monetární politiky, která je zaměřená na dosažení a udržení měnové stability. Cenová stabilita je nezbytná pro zvýšení investic, podporu ekonomického růstu a vytváření nových pracovních míst. Centrální banka proto formuluje monetární politiku k dosažení inflačního cíle. Hlavním nástrojem monetární politiky je CBR (Central Bank Rate) – nejnižší míra, kterou CBK (CENTRAL BANK OF KENYA) zatěžuje půjčky komerčních bank. MPC (Monetary Policy Committee) přijala postupné zpřísnění monetární politiky k udržení inflačních tlaků a stabilizaci kurzu. K ustálení využila zvýšení CBR z 6 % v květnu 2011 na 7 % v září 2011. Dalším z opatření bylo zvýšení hotovostní rezervy (Cash Reserve Ratio - CRR) ze 4,5 % na 4,75 %. Ani tato opatření však nestačila a Keňa se dál trápila s problematickou inflací a směnným kurzem. CBK tak byla nucena k dalšímu zvyšování CBR na 11 % v říjnu 2011. Postupné navyšování CBR zapříčinilo zvýšení bankovních úrokových sazeb, což vedlo ke snížení expanze úvěrů soukromému sektoru. V důsledku těchto změn se meziroční růst úvěrů soukromému sektoru zpomalil z 36,3 % v září 2011 na 35,2 % téhož roku v říjnu. Keňská centrální banka spolupracuje se Sdružením centrálních bank východní afriky.²⁹

2.6.1 Úroková míra

Krátkodobá úroková míra se postupně zvyšovala od května 2011 do října 2011 v souladu s přísnými opatřeními přijatými MPC. Operace na volném trhu během tohoto období byly omezeny. Následkem zvýšení CBR na 11 % v říjnu 2011 bylo rapidní zvýšení mezibankovní

²⁹ CENTRAL BANK OF KENYA. *Annual report 2010-2011.1* [online].

[vid. 2012-04-24]. Dostupné z:

http://www.centralbank.go.ke/downloads/publications/annualreports/cbk/annual_2010-11.pdf.

sazby z 2,23 % v březnu na 21,77 % v říjnu. CBK příležitostně zajistila likviditu prostřednictvím repo operací s cílem zajistit stabilizaci mezibankovní sazby.³⁰

2.6.2 Směný kurz

Devizový kurz zažil významné kolísání mezi květnem 2011 a říjnem 2011. Keňský šilink, jako ostatní měny v regionu a také kurz, podstatně oslabil. Například vůči americkému dolaru USD keňský šilink deprecioval z 84,2 v březnu 2011 na 101,39 v říjnu téhož roku. Což odpovídá deprecaci ve výši 20,42 %.

Depreciace v tomto období byla způsobena několika vlivy:

1. Dluhové problémy eurozóny vedly k nejistotě a zhoršení globálních finančních trhů, což mělo za následek posilování amerického dolaru. Většina investorů totiž přesunula svá portfolia na měnu, která byla vnímána jako bezpečná.
2. Přetrvávající nestabilita na Středním východě a v severní Africe způsobila omezené dodávky ropy na mezinárodních trzích, což způsobilo i růst její ceny. Tento vývoj vedl ke zvýšení poptávky po americkém dolaru na financování dovozu ropy a k tlaku na kurz. Se zvyšováním cen ropy přišlo i zdražování importu.
3. Nárůst dovozů strojů a dopravních prostředků, které jsou klíčovými vstupy pro výrobní oddělení. Deficit státního rozpočtu se tak prohloubil z 9,2 % v roce 2011 v březnu na 12,8 % v říjnu.

³⁰ CENTRAL BANK OF KENYA. *Annual report 2010-2011*. [online].

[vid. 2012-04-24]. Dostupné z:

http://www.centralbank.go.ke/downloads/publications/annualreports/cbk/annual_2010-11.pdf.

2.6.3 Inlace

V nedávném období lze pozorovat i negativní vývoj inflace. V březnu 2011 byla inflace na úrovni 9,19 % o pár měsíců později, tedy v říjnu 2011 vzrostla na 18,91 %. Růst inflace byl převážně způsoben navýšením cen potravin a pohonných hmot (inflace u těchto komodit za zmiňované období vzrostla z 11,04 % na enormních 21,47 %). Tyto položky představují 68 % ze všech výrobků ve spotřebním koši CPI. Zbytek položek zaznamenal růst inflace v menší míře, a to z 2,05 % na 9,75 %. Růst inflace je potřeba omezit. Je nutné zastavit zvyšování cen potravin a ropy, které jsou pro keňskou ekonomiku velmi důležité. Keňský ministr financí se proto snaží o cenovou stabilitu a z toho důvodu vyhlásil očekávanou míru inflace pro krátkodobý cíl (2011/2012), a to ve výši 9 %, díky přijímaným opatřením by se inflace ze střednědobého hlediska měla snížit na 5 %. ³¹

2.7 Fiskální politika

Fiskální deficit je v Keni vysoký 144 miliard keňských šilinků, což je 1,6 miliard USD. Deficit rozpočtu se tedy pohyboval okolo 5,2 %. Očekávaný deficit ve výši 6,8 % se naštěstí nevyplnil zásluhou velkého přísunu dotací a grantů.

Fiskální politika se snaží najít správnou rovnováhu mezi přizpůsobením šoků a stimulováním ekonomiky. Na počátku krize úřady uznaly nutnost zmírnit dopady otřesů nefungující ekonomiky na chudé obyvatelstvo. Cílem bylo také stimulovat ekonomiku. Fiskální politika si kladla za cíl zmírnit proti cyklické vlivy. Rozpočet se zaměřil na dodatečné výlohy na infrastrukturu, zajištění potravin a výdaje spojené s podporou chudých. Příznivá situace makroekonomické politiky a pokrok se snižováním veřejného dluhu dal keňské vládě určitý fiskální prostor na vyšší úroveň financování těchto výdajů. ³²

³¹ CENTRAL BANK OF KENYA. *Annual report 2010-2011*. [online].

[vid. 2012-04-24]. Dostupné z:

http://www.centralbank.go.ke/downloads/publications/annualreports/cbk/annual_2010-11.pdf.

³² tamtéž

3. Identifikace rozvojových problémů Keni

Keňská populace, která činní v současné době přibližně 42 milionů lidí, bojuje s vysokou úmrtností ale také s velkou porodností. Okolo 24 % obyvatel je nakaženo virem HIV či AIDS, který zabil více než 200 000 lidí v Keni. Průměrná délka života se zde odhaduje na 59 let. Keňa se také setkala s mnoha uprchlíky ze sousedních zemí, jako je Somálsko či Súdán. Přesto lze nalézt i pozitiva v keňském sociálním prostředí. Příkladem může být poměrně vysoká gramotnost, která je jednou z nejvyšších v tomto regionu a s tím související vysoká odbornost kvalifikované a vzdělané pracovní síly. Dle průzkumu, který probíhal v Keni v letech 1998/1999, zde žije 12,3 milionů práce schopných lidí. Celkem 1,8 milionů osob bylo nezaměstnaných, jejich věk se pohyboval v rozmezí od 15 do 64 let, z toho vyplývá přibližně 15 % nezaměstnanost v daném období.

3.1 Zdravotnictví

Zdravý národ chová zdravé a produktivní zaměstnance, proto rozhodnutí vlády zvýšit finanční prostředky na sociální oblast, která je vnímána jako kritická, je brána jako správný krok ke společnému rozvoji. Podíl zdravotnického sektoru na celkovém rozpočtu byl navýšen. Růst byl zaznamenán ze 7 % v letech 2003/2004 na 8,6 % mezi léty 2005/2006. Ministerstvo zdravotnictví navýšilo výdaje na léky z 9,4 % v rozmezí let 2002/2003 na 10,7 % v dalším období. V letech 2005/2006 keňská vláda investovala do základních léků pro venkov 750 milionů Kshs. Dnes se zdravotnictví orientuje především na prevenci. Zvýšil se počet očkovaných, narostlo množství rozdaných moskytiér (obyvatelům bylo poskytnuto 202 milionů moskytiér). K dalším opatřením patří školení komunitních pracovníků, zvýšení povědomí prostřednictvím vzdělávací kampaně. V roce 2005/2006 vláda investovala 1 miliardu Kshs do obnovy zdravotnických zařízení.

Keňský zdravotnický systém je podle WHO (World Health Organization – Světové zdravotnické organizace) jedním z nejhorších na světě. Průměrná délka života je méně než 59 let. V roce 2010 zemřelo 54 dětí z 1000. Venkovské zdravotnické vybavení je mizerné. V Keni spadá v současné době méně než 50 % do skupiny ekonomicky aktivních obyvatel. Keňské obyvatele ohrožuje také velké množství vážných onemocnění, jako je AIDS, malárie, tuberkulóza, spalničky a cholera.

HIV/AIDS je bohužel nejrozšířenější nemocí, bojuje s ní více než 24 % obyvatel. Slabším respiračním onemocněním bylo nakaženo přibližně 7 % a podobná hodnota odpovídá i malárii. Celých 6 % obyvatel trápí průjmová onemocnění. Dalším ze závažných onemocnění, tuberkulózou, trpí necelých 5 %. Dětským zardoušením utrpí 4 % dětí.

3.2 HIV/AIDS

Jak již bylo uvedeno výše, největším problémem zdravotnictví je nemoc HIV/AIDS. Toto onemocnění je nejzávažnějším zdravotnickým i rozvojovým problémem v Keni, se kterým bojuje již od let boje za nezávislost. Koordinované úsilí vedlo k 50% poklesu nových případů nemoci z 13 % v roce 2001 na 6,7 % v roce 2003. Výrazně také vzrostl počet kontaktních míst. V roce 2000 byly v zemi pouze 3 taková centra, o dva roky později v roce 2002 jich bylo už 105 a v roce 2005 v Keni bylo více než 700 kontaktních center, rozmístěných po celé zemi. Další boj s HIV/AIDS je zaměřen na zlepšení komplexnosti služeb center v provinčních a okresních nemocnicích. Je nutné také kvantifikovat dopady HIV/AIDS v klíčových sektorech ekonomiky.

Třetina všech HIV/AIDS pacientů jsou mezi 15. a 35. rokem věku a více než 75 % procent nových případů nakažených je mezi mládeží.³³

³³ UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME. *Kenya national human development report 2009: Youth and human development: tapping the untapped resource* [online]. 2010 [vid. 2012-05-01]. Dostupné z: www.ke.undp.org/index.php/resources/download/21.

Jedním z důsledků nemoci HIV/AIDS a také z velkého množství onemocnění, které se v této

	Průměrný věk	Medián	0-14	15-19	20-24	25-34	35-64	>64	15-24	15-34
Nairobi	22,8	22,0	34,0	9,1	12,9	23,1	19,6	1,3	22,0	45,1
Venkov	22,4	18,0	41,8	12,8	9,7	13,6	18,4	3,7	22,5	36,0
Města	22,0	16,0	44,1	15,0	8,5	10,3	16,8	5,3	23,5	33,8
Keňa	22,3	18,0	41,9	12,9	9,6	13,4	18,3	3,8	22,5	35,9

zemi vyskytují, je poměrně nízký průměrný věk obyvatelstva. Podrobné údaje znázorňuje tabulka číslo 3.

Tabulka 3 Věkový profil keňské populace

Zdroj: UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME. KENYA NATIONAL HUMAN DEVELOPMENT REPORT 2009: *Youth and Human Development: Tapping the Untapped Resource* [online]. 2010. [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: www.ke.undp.org/index.php/resources/download/21.

Tabulka znázorňuje věkové rozložení obyvatel v hlavním městě Nairobi, na venkově, ve městech a celé Keni v roce 2005/2006. Průměrný věk ve všech sledovaných oblastech se pohybuje kolem 22 roku věku. Z jednotlivých věkových skupin jasně převažuje věk 0 až 14 let. V celé Keni je téměř 42 % z celé populace právě v této věkové skupině. Naproti tomu je zde enormně nízký počet staršího obyvatelstva důchodového věku nad 64 let. V celé Keni žilo ve sledovaném období v této věkové skupině jen necelých 4 % obyvatel. Jen 1,3 % lidí bylo v Nairobi starší 64 let. V produktivním věku 15 až 34 let se nalézá v Keni necelých 36 % obyvatelstva.

Příliš mladé obyvatelstvo Keni samozřejmě nese spoustu problémů i výhod. Alarmující je však část v mladém neproduktivním věku od 0 do 14 let. Na tuto poměrně velkou část obyvatel musí vydělávat menšinová část produktivního obyvatelstva. Velký problém nastane v Keni, až silné ročníky zestárnou (předpokládá-li se zlepšení lékařské péče a zvýšení

průměrného věku žití). Keňa pravděpodobně nebude připravena se starat o vysoký nárůst starobního obyvatelstva. S tím přichází problém s nedostatkem domovů důchodců a doktorů.³⁴

Dalším problémem, který přináší nemoc HIV/AIDS, je velmi vysoký počet sirotek. Z dostupných dat OSN lze vyčíst, že kvůli této nemoci bylo v zemích subsaharské Afriky v roce 2005 evidováno přes 11,5 milionů dětí-sirotek, které ztratily alespoň jednoho z rodičů. Ze stejné statistiky vyplývá, že v porovnání s rokem 2003 (9,6 milionů sirotek) došlo k téměř dvoumilionovému nárůstu. Mezi nejvíce postižené země patří Jihoafrická republika se 1,2 milionem sirotek a dále Zimbabwe a také námi zkoumaná Keňa se 1,1 milionem sirotek ve sledovaném období. Velmi nešťastnou charakteristikou, kterou provází šíření AIDS, jsou případy, kdy nemoc způsobí smrt obou rodičů. Siroťci jsou pak ve velmi tíživé sociální i ekonomické nevýhodě, protože naprosto závisí na širším příbuzenstvu a hrozí jim úplná ztráta přístupu k dostatečné výživě, vzdělání i lékařské péči.³⁵

3.3 Vzdělávání

Do roku 2007 si Keňa dala za cíl 100% účast všech dětí v bezplatném vzdělávacím programu. Tento cíl dosáhl v roce 2005 přibližně 83 % ze stanovených cílů. Keňská vláda bere vzdělání jako nejlepší investici do lidského kapitálu. V roce 2002 v keňských školních lavicích sedělo 6,1 milionů žáků a v roce 2005 toto číslo vzrostlo na 7,6 milionů žáků. Narůstá také počet studentů na středních školách, ve zkoumaných letech 2002 a 2005 byl zaznamenán nárůst ze 778 601 na 928 149, což je přibližně 20% nárůst. Univerzity zaregistrovaly také zvýšený počet zapsaných studentů. Studujících bylo 71 349 (ženy = 27 640) v roce 2001/2002 a ve školním roce 2005/2006 vzrostly počty na 89 979 (ženy = 32 669). V dalších letech se plánuje zvýšení investic do školství i v podobě dotací na

³⁴ UN-HABITAT. *UN – Habitat and the Kenya slum upgrading programme strategy document: For a Better Urban Future*. Nairobi, 2008. ISBN 978-92-1-131990-3.

³⁵ TOŽIČKA, T. *Příliš vzdálené cíle: Rozvojové cíle tisíciletí: manuál globálního rozvojového vzdělávání*. Praha: Educon, 2008. 64 s. ISBN 978-80-254-3279-2.

stravování. Pozornost je také věnována zlepšení infrastruktury, která musí zajišťovat dostupnost vzdělání pro všechny žáky.

3.4 Špatná infrastruktura

Vláda vidí ve vylepšení infrastruktury klíčovou roli pro zlepšení hospodářského rozvoje. Paradoxně měla Keňa nejlepší infrastrukturu kolem roku 1970, ta se však postupně zhoršovala v důsledku nedostatečné údržby a opravy.

Místní vláda navyšuje podporu sociálních a komunitních služeb včetně infrastruktury. Dochází tak postupnému zlepšování například autobusových zastávek a vozového parku a samozřejmě také zvelebení samotných silničních cest.

3.5 Kriminalita

Hlavním problémem kriminality je všudypřítomná korupce. Vysocí vládní představitelé si daný problém velmi dobře uvědomují. Místopředseda vlády Uhuru Kenyatta veřejně připustil v roce 2008, že je potřeba okamžitá akce zahrnující koordinované úsilí East African Community (EAC). Bylo nutné přijmout opatření zabráňující vstupu padělaného zboží do Keni i do východoafrického regionu.³⁶

Dne 16. října 2011 byly nuceny Keňské ozbrojené síly zahájit vojenskou kampaň se Somálskem s cílem eliminovat hrozbu, kterou představuje al-Shabaab (skupina islámských vzbouřenců, kteří povstali během války v Somálsku, usilující o vytvoření islámského státu v Somálsku). Vojenská operace s názvem Linda Nchi („Chraňte zemi“) byla spuštěna po únosech zahraničních turistů a pracovníků pomáhajících na pobřeží a v severovýchodní části Keni. Keňa se však již několik let mohla připravovat na hrozící útoky od jejích východních sousedů. Někteří členové al-Shabaab hrozí dalšími útoky, které by údajně mohly udeřit

³⁶ UN-HABITAT. *UN – Habitat and the Kenya slum upgrading programme strategy document: For a Better Urban Future*. Nairobi, 2008. ISBN 978-92-1-131990-3.

v srdci keňských zájmů. Bombové útoky následovaly 24. října 2011, během kterých byla zabita naštěstí jen jedna osoba, a několik lidí bylo zraněno. Al-Shabaab a jeho sebevražední útočníci zabili v Ugandě 76 osob. Severovýchodní keňská provincie sdílí se Somálskem hranici dlouhou 682 kilometrů. Tamní obyvatelé jsou především Keňané somálské etnické příslušnosti. V této provincii se proto nachází přibližně 460 000 somálských uprchlíků, kteří unikli ze Somálska během konfliktů za posledních 20 let. Somálské gangy jsou spojeny s najímáním dětských armád, s drsným zacházením a svévolným zabíjením nevinných lidí.³⁷

3.6 Problém se slumy

Rychlý růst chudinských čtvrtí, především na okraji větších měst, je způsoben venkovskou migrací do větších měst. Obyvatelé venkova doufají v lepší městský život, v hodnotnější šanci, která je spojena s vidinou získání práce. Bohužel však většina skončí v chudinských částech zvaných slumy.

Migranti se setkají pro místní s příliš vysokými náklady na bydlení (především vysoké nájemné či nedostupné ceny pozemků a nemovitostí). V chudinských částech tak roste chudoba, tím se zhoršuje situace v mnoha keňských městských centrech. V městských slumech žije až 60-80 % městské populace. Slumy lze charakterizovat nedostatečným přístupem k vodě, mnohdy chybějící kanalizací, neadekvátním bydlením, vysokou kriminalitou a zdravotními problémy. Největší slum je u hlavního města Nairobi, kde žije 60 % nairobské populace, ale obývají jen 5 % z celkové rozlohy města. Vyhlídky nejsou moc pozitivní, dle odhadů se počet obyvatel během dalších 15 let zdvojnásobí. Pouze 22 % v slumu v Nairobi má přístup k pitné vodě. Špatná hygiena s sebou nese i zdravotní problémy tamních obyvatel, kteří bojují

³⁷ HUMAN RIGHTS WATCH. *Criminal reprisals: Kenyan police and military abuses against ethnic Somalis*. USA: Human Rights Watch, 2012. 70 s. ISBN 1-56432-882-1.

s průjmy, malárií, cholerou či tyfem. Tato chmurná realita přesvědčivě zdůvodňuje nutnost modernizace slumu zaměřenou na zlepšení životních podmínek.³⁸

V Nairobi v roce 2010 žilo 2,5 milionu lidí, z toho 1,5 milionů obývalo chudinské čtvrti. V nairobských slumech sdílí veřejné toalety až 250 domácností, což sebou přináší ohromné zdravotní riziko. Pro ženy tyto záchody navíc představují vysoké bezpečnostní riziko, především z důvodu vysoké pravděpodobnosti znásilnění v nočních hodinách. Což je jeden z důvodů využívání velmi nebezpečného likvidování odpadu, jedná se o tzv. létající toalety: exkrementy v igelitových sáčcích se rozhazují po okolí.³⁹

3.7 Problémy květinového průmyslu

Centrem globálního obchodu s květinami je Nizozemsko, které si svou pozici buduje více než 300 let. Růže vypěstované v Keni letí do Nairobi, odkud jsou převezeny do Amsterdamu. Zde jsou během několika minut vydraženy a poté jsou opět naloženy do letadla, které přepraví květiny například do New Yorku či Tokia. Zakoupená kytice o deseti květech spotřebuje nejen vodu ale také přes půl litru ropy, právě tolik je zapotřebí na její nákladnou přepravu.

Jen jeden holandský vývozce řezaných květin z Nairobi do Amsterdamu zaplní každý týden čerstvými květinami dvanáct letadel typu Boeing 707. Tyto obchody bezpochyby patří mezi průmyslová odvětví, která se významně podílejí na znečišťování ovzduší a na globálních změnách klimatu.

Podle nevládní organizace Kenya Human Commission někteří zaměstnanci květinových plantáží v Keni dostávají mzdu v přepočtu necelých 700 Kč (údaj z roku 2004).

³⁸ UN-HABITAT. *UN – Habitat and the Kenya slum upgrading programme strategy document: For a Better Urban Future*. Nairobi, 2008. ISBN 978-92-1-131990-3.

³⁹ TOŽIČKA, T. *Příliš vzdálené cíle: Rozvojové cíle tisíciletí: manuál globálního rozvojového vzdělávání*. Praha: Educon, 2008. 64 s. ISBN 978-80-254-3279-2.

Květinový průmysl byl od šedesátých let zaváděn pod záštitou rozvojových strategií coby řešení chudoby rozvojových zemí. Pěstování a vývoz této plodiny má vyzdvihnout ekonomiky třetího světa. Uvolňování trhu a odstraňování celních poplatků je chápáno jako součást podpory. Otázkou však zůstává, zda se jedná o skutečnou podporu. Chudé země tak mezi sebou soupeří a vzniká tlak na snižování cen výroby. To se odráží v jiných člancích výroby – například zneužívání lidské práce a místních přírodních zdrojů. Problémem je také unikání vydělaných peněz z květinového průmyslu skrze zahraniční vlastníky, kteří nemají zájem o dění na plantážích. Dochází tak občas k porušování mezinárodních pracovních standardů (najímání pracovníků na částečné úvazky, sepisování neplatných pracovních smluv, neúměrně se zvyšuje pracovní tempo, dochází k zneužívání dětské práce či nejsou na farmách přijata dostatečná ochranná opatření).

Práce ve sklenících je poměrně fyzicky náročná, přesto ji v 70 % vykonávají mladé ženy. Jsou známé zprávy o zneužívání, sexuálním obtěžování a znásilňování zaměstnaných žen ze strany jejich mužských nadřízených. V Keni se tento problém týká okolo 60 % zahradnic (podle odborníků však toto číslo může dosahovat až 90 %).

Pěstování květin komerčním způsobem se neobejde bez používání pesticidů a jiných chemikálií. Fumigace (dezinfekce proti škůdcům) je prováděna zahradníky každý den, některé tyto chemikálie jsou však vysoce jedovaté. Nedokonalá ochrana pracovníků při manipulaci s pesticidy a porušování bezpečnostních opatření se projevuje zdravotními problémy pracovníků (podráždění kůže a vyrážky, závratě, potraty, předčasné porody, otravy kojenců, astma, neurologické problémy, alergie, zhoršený zrak a různé druhy rakoviny).

Extrémně vysoké dávky pesticidů, které mají zaručovat dokonalý až nepřirozený vzhled květin, má nepříznivé dopady i na místní ekosystém. Kolem jezera Naivasha je koncentrace květinových farem nejvyšší v celé Keni. Květinové plantáže se zde rozprostírají na 20 tisících km². Květinový průmysl je velmi náročný na spotřebu vody, proto zde musí místní zemědělci svádět boje o vodu s květinovými magnáty. V okolí farem bývá pesticidy kontaminován i vzduch.

Květinový průmysl i přes svoje nedostatky dává práci mnoha lidem v rozvojových zemích. Šance na zlepšení podmínek květinového průmyslu skýtají nejrůznější certifikační opatření (například značka Fair Trade), díky kterým by se situace měla zlepšit.⁴⁰

3.8 Vize 2030 – Oblasti potřebující zlepšení

Vize 2030 se zaměřuje na oblasti, které je potřeba v této zemi zlepšit, jedná se o ekonomický, politický a také sociální pilíř. Díky přijímaným reformám by se měla vylepšit makroekonomická stabilita, vláda by měla pokračovat v reformách, což by mělo zlepšit příležitosti pro chudé. Vize se také orientuje na rozvoj v oblasti infrastruktury, energetiky, vědy, technologie a inovací a v neposlední řadě se soustředí i na reformu pozemkovou a veřejného sektoru. Přijatá opatření by měla pomoci s rozvojem lidských zdrojů i zlepšení bezpečnostní situace. Speciální pozornost byla věnována investicím v suchých oblastech, kde žijí chudé komunity s vysokým výskytem chudoby, nezaměstnanou mládeží a ženami.

3.8.1 Infrastruktura

Keňa by měla být v roce 2030 zemí s intenzivně propojenou sítí železnic, silnic, přístavů, letišť, vodních cest i telekomunikací. Dostatek pitné vody a hygienická zařízení by měla být pro místní obyvatele samozřejmostí. Zásadní je také dostupnost všech regionů v zemi. Aby bylo zajištěno splnění cíle ekonomického pilíře, keňská vláda určila investice do infrastruktury za důležitou prioritu.

3.8.2 Energetika

Rozvojové projekty, které doporučuje Vize 2030 k zvednutí hospodářské úrovně, zvýší spotřebu elektrické energie. Keňské energetické náklady jsou vyšší než u jejích konkurentů.

⁴⁰ BERNARDOVÁ, K. Ekologický institut Veronica. *Květiny: Co je skryto za dokonalou krásou řezaných květin?*. [online]. 2012 [vid. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://www.veronica.cz/?id=218>.

Keňa musí proto vyrobit více energie a zvýšit efektivitu spotřeby elektrické energie. Vláda se zavázala k pokračování ústavních reforem v energetickém sektoru, včetně silného regulačního systému, podpory soukromých generátorů a rozlišování výroby a distribuce. Nové zdroje energie lze nalézt z geotermálních energií, uhlí, obnovitelných zdrojů energií a také připojením Keni na energeticky přebytkové země v regionu.

3.8.3 Věda, technologie, inovace

Vize 2030 navrhuje intenzivnější aplikaci vědy, technologie a inovací s cílem zvýšit produktivitu a účinnost všech tří pilířů. Vize uznává zásadní úlohu výzkumu a vývoje ve všech nově industrializovaných státech. Více investic by mělo směřovat do vědeckého výzkumu, navýšení pracovních kapacit, zkvalitnění výuky matematiky, přírodních věd a technologií ve školách.

3.8.4 Pozemková reforma

Jedná se o významnou reformu pro sociálně-ekonomický a politický vývoj. Je důležité mít respekt k vlastnickým právům, ať už pozemek vlastní komunita, soukromá osoba nebo firma. Opatření usnadní správu pozemků. Posílení právního rámce umožní rychlejší řešení pozemkových sporů.

3.8.5 Rozvoj lidských zdrojů

Keňa má v úmyslu vytvořit globálně konkurenceschopnou základnu lidských zdrojů, která bude splňovat požadavky rychle industrializované ekonomiky. Podporováno bude celoživotní vzdělávání i výuka ve školách. Zřízení personální databáze pomůže lépe alokovat volné pracovní zdroje v zemi. Dále budou učiněny kroky ke zvýšení produktivity práce na mezinárodní úrovni. K dalším vylepšením tohoto sektoru patří zřízení nové technické školící instituce. Nutné je také zlepšit spolupráci mezi průmyslem a školícími centry.

3.8.6 Bezpečnost

Vize 2030 si klade za cíl vytvořit prostředí pro obyvatele bez nebezpečí a strachu. Vláda se rozhodla zlepšit bezpečnostní situaci v zemi pro zvýšení atraktivity pro nové investory a také chce poskytnout obyvatelům bezpečné bydlení a pracovní prostředí. Strategie zahrnuje: zlepšení činnosti policie, změnu počtu policistů v poměru k počtu obyvatel dle doporučených standardů OSN, využívání informačních a komunikačních technologií při odhalování trestné činnosti a prevenci, posílení policejního výcviku a využívání moderních zařízení. Všechna tato opatření podporují zrychlení soudních procesů. Keňa chce také provést reformu vězeňství, kde se mimo jiné zaměří na zlepšení vzdělávání a pracovních podmínek zaměstnanců věznice a přeorganizování systému nápravných zařízení.

3.8.7 Veřejná služba

Jedním ze základů vize jsou efektivní, stimulované a kvalifikované služby v rámci veřejného sektoru. Keňa bude budovat veřejné služby zaměřené na občany a orientované na výsledky. Vláda chce změnit přístup ve veřejné správě, ta má být transparentní a odpovědná vůči občanům Keni. Vláda bude nadále rozvíjet reformy ve veřejné správě neustálým zlepšováním a zapojováním zúčastněných stran.

3.8.8 Ekonomický pilíř

Keňa si klade za cíl být v cestovním ruchu mezi prvními deseti státy, jako dálková destinace, která nabízí luxusní, rozmanité a osobité zážitky. K nalákání turistů bude sloužit plánované založení resortních měst u pobřeží, zlepšení služeb a nově vytvořené produkty zaměřené na eko-sporty, kulturu či vodní turistiku. Snahou je také přilákat hotelové řetězce.

Cílem je podporovat inovativní, komerčně orientované a moderní zemědělství. Zemědělci by měli, podle vlády, zvýšit produkci vypěstovaných plodin i hospodářských zvířat. Rozvoji zemědělství by mělo pomoci zvýšení počtu zavlažovaných ploch v suchých oblastech.

Keňský průmyslový sektor by měl být silný, diverzifikovaný a konkurenceschopný. Toho bude dosaženo prostřednictvím restrukturalizace místního průmyslu, který používá místní suroviny, ale je v současné době nekonkurenceschopný (jedná se například o výrobu cukru a papíru). U dovážených produktů, pokud je to možné (jako například u plastů a kovů), by se konečné úpravy měly provádět přímo v Keni.

V oblasti finančních služeb je cílem vytvořit globálně konkurence schopný finanční sektor vhodný k investicím. Keňa má v úmyslu stát se regionálním finančním centrem. Vláda proto přijala reformy v bankovním sektoru.

3.8.9 Sociální pilíř

Keňská cesta k prosperitě zahrnuje vybudování spravedlivé a soudržné společnosti, která žije v bezpečném a čistém prostředí.

V rámci vzdělávání a odborné přípravy bude Keňa poskytovat konkurenceschopné kvalitní vzdělání na celosvětové úrovni. Keňa tohoto cíle dosáhne zlepšením několika úseků vzdělávání:

- ✓ Začlenění vzdělávání již od raného dětství na základních školách
- ✓ Reforma středoškolského vzdělávacího programu
- ✓ Moderní trénování učitelů
- ✓ Posílení spolupráce se soukromým sektorem
- ✓ Rozvoj klíčového programu pro žáky se speciálními potřebami
- ✓ Revize učebních osnov na univerzitách a zapojení studentů do vědy a výzkumu

Pro celkové zlepšení živobytí Keňanů, má země za cíl poskytovat účinnou, integrovanou a vysoce kvalitní zdravotní péči. Přednost je dána preventivní péči. Keňa se hodlá stát regionálním poskytovatelem vysoce specializované zdravotní péče, chtěla by tak otevřít

„zdravotní cestovní ruch“. Keňa by chtěla poskytovat kvalitní zdravotnické služby, díky rozsáhlé infrastruktuře, zvýšením kvality přijmutím nejvyšších standardů a zavedením spolupráce se soukromým sektorem. Přístup ke zdravotnickým službám by měli mít i chudí obyvatelé země.

Keňa je zemí s nedostatkem vodních zdrojů. Vize 2030 očekává zvýšení kvality dodávky vody. Země proto musí v současnosti šetřit vodní zdroje a zlepšit způsoby využití vody během sklizení (například využívání dešťové vody či podzemních vod). Vize plánuje, že nejpozději v roce 2030 bude v Keni pro všechny dostupná pitná voda i kanalizace. Jedním z nástrojů, jak tohoto cíle dosáhnout, je stavba víceúčelových přehrad jako je Nzoia či Nyando.

Keňa chce být národ, který má čisté, bezpečné a dlouhodobě udržitelné prostředí. Proto je potřeba ochraňovat životní prostředí. Zlepšení kvality ovzduší a nakládání s odpady vláda dosáhne pomocí aplikace ekonomických pobídek. Důležité je také připravovat obyvatele na všechny možné katastrofy, které mohou nastat se změnou globálního klimatu.

S ohledem na současné demografické trendy bude Keňa roku 2030 zemí s převahou obyvatel žijících ve městech než na vesnicích. Města se proto musí připravit na nárůst obyvatelstva a proto se bude muset také zlepšit kvalita bydlení. Je potřeba pro chudé obyvatele zpřístupnit ceny bydlení a zařídit dostupnost financování bydlení. Bylo zahájeno celostátní územní plánování a rozvojová kampaň začínající ve velkých městech.

Keňa také musí bojovat proti diskriminaci, ať už se jedná o diskriminaci věkovou, pohlavní, či jinou zranitelnou skupinu. Země využívá své mezinárodní pověsti „atletické velmoci“ otevřením země na největší světové sportovní akce, které podporují sponzoři. Vláda se zaměří na důslednější dodržování autorských práv v oblasti hudby a umění. Země chce být zajímavou destinací pro filmové producenty. K zamezení diskriminace se zvyšuje počet žen ve všech hospodářských, politických i sociálních oblastech (například vyšší zastoupení v Parlamentu). Všechny znevýhodněné skupiny by měly mít přístup k zdravotním službám, vzdělání, bydlení, k obchodním příležitostem i právu. Minimalizování zranitelnosti těchto skupin zákazem degenerativních praktik (například obřízka a dětská práce) a školením pro osoby se zdravotním omezením a speciálními potřebami.

3.8.10 Politický pilíř

Keňa bude chápána jako právní stát s moderní tržní ekonomikou i jako země, která uznává lidská práva. Je potřeba změnit zákony s ohledem na potřeby tržního hospodářství, dodržování lidských práv a k zamezení diskriminace. Cílem vize 2030 je odstranění bariér a zvýšení dostupnosti služeb justice veřejnosti. Zefektivnění práce právních a soudních institucí by mělo posílit spolupráci mezi jednotlivými články právního systému. Vláda posiluje právní a regulační rámec týkající se volebního procesu. Orgány místní správy budou mít posílenou odpovědnost a je také potřeba zesílit právní rámec pro boj s korupcí. Měla by se zvýšit informovanost veřejnosti a také přístup k dokumentům. Vize požaduje bezpečí pro všechny obyvatele i majetek. Cílem je zlepšení zvládání konfliktů a zajištění míru v zemi.⁴¹

⁴¹ GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF KENYA. *First medium term plan, 2008 – 2012: A Globally Competitive and Prosperous Kenya* [online]. Nairobi. 2008 [vid. 2012-05-06]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2010/cr10224.pdf>.

4. Podnikání v Keni

Tato kapitola je zaměřena na analýzu podnikatelského prostředí v Keňské republice. Podrobně je prozkoumána náročnost daného podnikatelského trhu pro vstup nových podnikatelů. Kapitola obsahuje důvody, proč investovat právě v tomto africkém státě i překážky místního trhu. Nezbytné pro potenciální úspěšné investory v Keni je seznámit se s místními zvyklostmi využívanými během obchodních jednání a s podmínkami vstupu zahraničního kapitálu. Dále se kapitola zaměřuje na obchodní a ekonomickou spolupráci s Evropskou unií a také s Českou republikou. Oddíl Podnikání v Keni se rovněž orientuje na podmínky pro uplatnění českého zboží na keňském trhu. V závěru kapitoly jsou uvedeny investiční příležitosti v Keňské republice, které jsou roztříděny dle jednotlivých ekonomických sektorů.

4.1 Podnikatelské prostředí v Keni

Keňu lze označit za nejvyspělejší ekonomiku východní Afriky. Nicméně, povolební nepokoje, které Keňu zasáhly především v lednu a únoru 2008 a při kterých zahynulo 1 200 lidí a okolo 500 000 obyvatel muselo opustit své domovy, prudce zastavily ekonomický růst. Následkem nepokojů bylo zhoršení investičního prostředí. V roce 2008 byl nepokoji těžce zasažen cestovní ruch (příjezd turistů se snížil o 33 %, příjmy poklesly o 19 %). Dalším velmi poškozeným sektorem se stalo zemědělství, které díky bezohlednému ničení farem a mlékáren, zaznamenalo škodu okolo 300 mil. dolarů.

Keňské podnikatelské prostředí bylo tak v březnu roku 2008 označeno za nepříznivé. Mnoho firem zde ukončilo své podnikání či přesměrovalo svoji činnost do jiných bezpečnějších oblastí.

Zahraniční společnosti opouštěly Keňu z důvodu nekalého konkurenčního prostředí a s tím souvisejícím pirátským paděláním produktů. Imitovaly se kosmetické výrobky, toaletní potřeby, baterie, pneumatiky, automobilové součástky, léky, software i knihy. Náklady na výrobu se zvyšovaly s přemrštěnou cenou za elektřinu a vysokými přepravními výlohami. Keňští podnikatelé museli také počítat se zhoršenou kvalitou silnic a železnic a nedostupností

surovin, jako je ropa. Pracovní zákony vyžadují po soukromých firmách placení sociálního zabezpečení, včetně mateřské či otcovské dávky a také zdravotní péče. Tyto dávky, které by měl poskytovat stát, nejsou pro podniky ani daňově uznatelné. Zahraniční investory mohla také odrazovat nízká produktivita práce místních obyvatel, pracovní nedisciplinovanost a vysoká iniciativa odborů, které se snažily o zvýšení mezd zaměstnanců. Podnikatelé byli zatěžováni mnoha drobnými byrokratickými poplatky a všudypřítomnou korupcí.

Špatné podnikatelské prostředí v roce 2008 potvrzuje i auditorská zpráva firmy PricewaterhouseCoopers, která v prosinci roku 2008 označila keňský daňový systém za „nejméně přátelské“ podnikatelské prostředí ve východní Africe. Daně zde vybíralo hned několik vládních organizací a daně byly příliš vysoké. Důsledkem této skutečnosti byla snaha podnikatelů vyhnout se dani. Již od konce roku 2008 keňská vláda přijímá opatření na zlepšení zdejšího podnikatelského prostředí. Dokonce i Světová banka a IFC trvaly na tom, že keňská vláda musí snížit náklady na podnikání a snažit se o zvýšení ekonomického růstu.

4.1.1 Náročnost podnikání v Keni

Každá ekonomika má svá specifika. Podnikatelské prostředí v každé zemi se odlišuje a podnikatelé tak mají ztížené podmínky při rozhodování, na které světové trhy vstoupit. Firmám může pomoci seřídění států dle jednoduchosti podnikání, které člení všechny světové státy. Toto uspořádání provedla světová banka a ta ho také aktualizuje každým rokem. V příloze číslo 1 s názvem Snadnost podnikání ve světě lze spatřit mapu všech světových států a dle barevného rozlišení se dá rozpoznat, v kterých zemích je podnikání snazší a v kterých složitější. Dle očekávání, nejsnadnější vstup na podnikatelský trh je v evropských zemích, USA a v některých asijských zemích.

První místa obsadily Singapur, Čína, Nový Zéland, Spojené státy americké a první pětici uzavírá nejúspěšnější z evropských států – Dánsko.

Ekonomiky jsou řazeny podle snadnosti podnikání od 1 do 183. Nižší číslo značí, že podnikatelské prostředí je přívětivější, než ve státě s vysokým hodnocením. Tento index hodnotí 10 témat, které mají všechny stejnou váhu. K hodnotícím faktorům patří náročnost

zahájení podnikání, vyjednání stavebního povolení, získávání elektrické energie, registrace majetku, dostupnost úvěrů, ochrana investorů, placení daní, zahraniční obchodování, prosazení kontraktů a řešení platební neschopnosti.

K lepšímu zhodnocení podnikatelského prostředí Keňské republiky, bude nejprve prozkoumáno postavení ekonomiky nám nejbližší, tedy České republiky.

Česká republika je pro rok 2012 na 64. místě, což znamená, že si oproti loňskému roku polepšila o 6 pozic. Náročnost zahájení podnikání není v České republice moc pozitivně hodnocena. Česká republika se umístila na 138. místě. K příčinám kritiky patří vysoký počet procedur nutných k zahájení podnikání (zájemce musí podstoupit 9 úkonů) a také délka celého procesu, která se pohybuje okolo 20 dní. Nepatrně lepšího ohodnocení se dočkalo vyjednání stavebního povolení, které ač obsahuje 33 procedur během 120 dnů, obsadilo 68. místo v porovnání s ostatními světovými státy. Nejhoršího hodnocení se Česká republika dočkala v souvislosti se získáváním elektrické energie, které při stavbě nového závodu zabere dle Světové banky přibližně 279 dní, ač se skládá jen z 6 procedur. K porovnání lze uvést, že 2. místo v této kategorii patří Německu, kde stačí jen 3 úkony během 17 dní. Velmi dobře je na tom Česko v registraci majetku (34. místo), celková doba se pohybuje kolem 25 dní a zabírá jen 3 úkony. V celku příznivě ohodnoceno je získávání úvěru, kde ČR obsadila 48. příčku. Oproti tomu podprůměrná je ochrana investorů, kde se ČR umístila na 94. pozici a také špatného hodnocení se dočkal daňový systém a placení daní (v porovnání se světovými státy se ČR umístila na 115. místě). Dostupnost zahraničního obchodu v České republice byla ohodnocena 70. místem a prosaditelnost kontraktu zabrala 78. příčku. Ze všech hodnocených faktorů je Česká republika nejúspěšnější v řešení platební neschopnosti. V této oblasti se v porovnání se všemi světovými ekonomikami umístila na solidním 33. místě.

Obrázek číslo 7 znázorňuje postavení podnikatelského prostředí vybraných afrických států v celosvětovém měřítku. Keňská republika je na tom s podnikatelským prostředím poměrně dobře, oproti jiným africkým státům. Z obrázku je patrné, že Keňa se umístila v celkovém umístění na 109. místě, což je relativně příznivý výsledek, oproti průměrné hodnotě subsaharské Afriky. Při zaměření na jiné země uvedené v grafu, lze pozorovat, že mnoho afrických zemí je na tom mnohem lépe než podnikatelské prostředí v České republice. Výborně na africké poměry jsou hodnoceny země Botswana, Rwanda a Mauricius. Pokud se

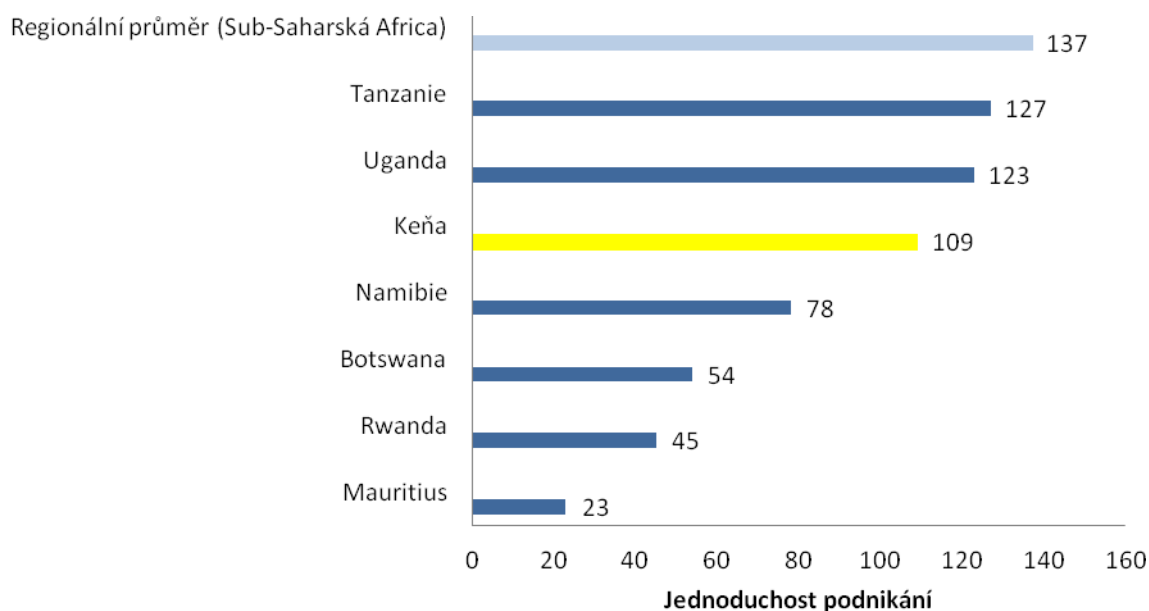
vezmou v potaz jen africké státy a podnikání na tomto území, tak Keňa zaujímá pozoruhodné 9. místo ze 46 subsaharských afrických států.

Deset afrických států, kde je podle Světové banky nejjednodušší vstup nových podnikatelů na trh, je uvedeno níže:

1. Mauricius	6. Namibie
2. Jižní Afrika	7. Zambie
3. Rwanda	8. Seychely
4. Botswana	9. Keňa
5. Ghana	10. Etiopie

Mauricius vykazuje největší stabilitu ve všech deseti hodnocených faktorech. V Jižní Africe bylo kritizováno získávání elektrické energie. Pro rwandské podnikatele je problematické řešení platební neschopnosti. Vyjednávání stavebního povolení a možnosti zahraničního obchodování jsou slabinou botswanské ekonomiky. Ghanské podnikatelské prostředí je poměrně stabilní ve všech hodnocených částech podnikání, obtížnější je jen získání stavebního povolení. Podnikání v Namibii dle Světové banky a jejího hodnocení se setkává s horším posudkem v registraci majetku, s činnostmi při zahajování podnikání a zahraničním podnikáním. Zambijská ekonomika se potýká se stejným problémem jako Ghana, tedy se získáváním stavebního povolení. Seychely jsou vynikajícím podnikatelským prostředím z hlediska placení daní a zahraničním obchodováním, ale mají zde potíže se získáním úvěru a s řešením platební neschopnosti. Keňa, v porovnání se všemi africkými státy, má průměrné hodnocení v systému placení daní, registraci majetku ani začátky podnikání nejsou příliš

jednoduché. Desáté místo obsadila Etiopie. K jejím hlavním problémům patří problémy se získáním úvěru a nelehké zahraniční obchodování.⁴²

Obrázek 7 Podnikatelské prostředí v Subsaharské Africe

Zdroj: THE WORLD BANK. *Doing business 2012: Economy profile - Kenya*. [online]. Washington, 2012.

[vid. 2012-03-13]. ISBN 978-0-8213 8833-4. Dostupné z:

<http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/profiles/country/KEN.pdf>.

Nyní opět k obrázku číslo 7. Jak již bylo řečeno výše, pokud opět pohlédneme na celé hodnocení z celosvětového hlediska, Keňská republika zaujímá 109. Místo.

V příloze číslo 1 je uvedena mapa světa, která znázorňuje hodnocení podnikání dle Světové banky. Pro možné porovnání změn jednoduchosti podnikání v Keni znázorňuje příloha 2 údaje uveřejněné k roku 2011.

⁴² THE WORLD BANK. *Doing business 2012: Economy profile - Kenya*. [online]. Washington., 2012. [online].

[vid. 2012-03-13]. ISBN 978-0-8213 8833-4. Dostupné z:

<http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/profiles/country/KEN.pdf>.

Všechny ukazatele, které hodnotí Světová banka v Keňské republice, budou nyní podrobně rozebrány:

Zahájení podnikání

Keňa obsadila 132. místo ze všech 183 zemí ve snadnosti zahájení podnikání. Zájemci o podnikání v Keni musí na začátku projít 12 procedurami, které zaberou přibližně 33 dní. V tomto bodě je Keňa horší, než jsou průměrné hodnoty v subsaharské Africe (123). Během tohoto aktu musí podnikatelé provést několik kroků – jedná se například o statistickou a daňovou registraci u Centra veřejné registrace, registrace u daňového oddělení pro DPH, zažádání o povolení k podnikání a registrace u Národního sociálního fondu.

Vyjednání stavebního povolení

V tomto ukazateli si Keňa oproti loňskému roku lehce polepšila a dosáhla v letošním roce 2012 hodnoty 37 ve světovém měřítku. Pokud by se daný ukazatel porovnal v subsaharské oblasti, Keňa by dosáhla výborného druhého místa (průměrná hodnota v subsaharské Africe činila 112 místo ve světovém měřítku). Vyjednání stavebního povolení vyžaduje 8 procedur, které zaberou 125 dní. Podnikatel, žádající o stavební povolení, musí podstoupit například tyto činnosti: předložení architektonického plánu a získání předběžného stavebního povolení, odeslání a schválení stavebního plánu potřebné ke konečnému stavebnímu povolení, získat povolení od Národního úřadu pro životní prostředí, zažádat o kanalizační, vodovodní přípojku a také o telefonní připojení.

Získávání elektrické energie

Tento indikátor nepatří k silným stránkám Keni, řadí ji na 115. místo ve světovém měřítku ale v porovnání s africkými státy je na tom poměrně dobře (19. místo ze všech 46 afrických států). Podnikatelé musí absolvovat 4 kroky, které zaberou dle Světové banky celkem 163 dní.

Registrace majetku

Tento ukazatel se oproti loňskému roku nezměnil, zůstává na hodnotě 133 v porovnání se všemi světovými státy a na 27. místě v porovnání se subsaharskými státy. Tuto činnost lze stihnout za 64 dní a budoucí podnikatelé musejí projít 8 kroky k úspěšné registraci majetku. Zajímavé je, že počet dní potřebných k registraci majetku, se zvyšuje. V roce 2005 by ke

stejnému počtu úkonů stačilo 39 dní. Od roku 2009 neproběhly v Keni k tomuto tématu žádné reformy.

Dostupnost úvěrů

Tato oblast je v Keni pro podnikatele velmi zajímavá. Keňská republika totiž zaujala 8. místo v porovnání ze všech 183 světových států. Vezme-li se v úvahu jen Afrika, umístění Keni je v sektoru jednoduchosti získání úvěru na skvělém druhém místě. Lépe je na tom v subsaharské Africe jen Jižní Afrika. Přístup k úvěrům se zlepšil zavedením úvěrového zákona roku 2010, který poskytuje spolehlivý systém sdílení úvěrových informací.

Ochrana investorů

Světová banka ohodnotila ochranu investorů v Keni na 97. místo (zaznamenán byl pokles o 4 příčky oproti loňskému roku 2011). Tento sektor se hodnotí dle několika indexů. Součástí je například index zveřejňování informací, odpovědnosti vedoucích pracovníků a index ochrany investorů. Ze všech subsaharských států se Keňa umístila na 16. místě.

Placení daní

Indikátor placení daní je v Keni vůbec nejhorší ze všech zkoumaných oblastí. Keňa je na kritickém 166 místě z celkového počtu 183 zemí. Na africkém území je ohodnocena 36. pořadím ze 46 států. Během roku musí podnikatelé zaplatit daň 41krát a zabere jim to celkem 393 hodin. Je jasné, že daně jsou nezbytné. Jsou z nich financovány veřejné statky, infrastruktura a služby. Proto je výběr daní klíčový pro řádně fungující ekonomiku. Ale míra zatížení podnikatelů musí být pečlivě zvolena. Keňa v roce 2011 zvýšila administrativní zátěž pro placení daní tím, že vyžaduje čtvrtletní podání daní ze mzdy.

Zahraniční podnikání

Umístění Keni v tomto sektoru je nepatrně lepší než v předešlém. Umístění státu na 141. místě (ze 183 států), není příliš lichotivé. Ze 46 subsaharských států je Keňa na 20. místě. Pokud chce podnikatel exportovat zboží z Keni, musí obstarat celkem 8 dokumentů. Patří k nim nákladní list, objednávka dodání Cargo, osvědčení o původu zboží, komerční faktura, celní vývozní prohlášení, inspekční zpráva, Packing List a stvrzenka za manipulaci na terminálu. Podobné dokumenty jsou potřeba i při importu. Náklady na export jsou 2 055 USD za kontejner a při importu je cena za kontejner 2190 USD. Exportní

procedury (jako je příprava dokumentů, technická kontrola, přístavní a terminálová manipulace a vnitrozemská přeprava) zaberou dle Světové banky 26 dní. Import, skládající se ze stejných činností, trvá 24 dní. Významnější reformy pomáhající zahraničnímu podnikání provedla Keňa v poslední době dvě, a to v letech 2011 a 2009. Reforma z loňského roku se týká zavedení elektronického nákladního systému. Tato reforma urychluje obchod díky propojení s celním systémem. Hlavní obchodní reformy však proběhly již v roce 2009 a dotkly se například delší otvírací doby celních a přístavních orgánů, počet kontrolních bodů mezi Nairobi a Mombasou byl snížen, Keňa zavedla elektronický systém, který umožňuje obchodníkům předkládání dokumentů online.

Prosazování kontraktů

Ze všech světových států se Keňa umístila na 127. místě a v porovnání se subsaharskou Afrikou na 23. místě. Prosadit kontrakt zabere 465 dní. Tento čas je rozdělen na podání a služby, projednávání a rozhodování a vykonávání rozhodnutí. Během těchto činností musí podnikatel udělat 40 procedur. Keňa zavedla nový systém v roce 2012, který pomáhá zvýšit účinnost a efektivnost nákladů obchodních sporů.

Řešení platební neschopnosti

V řešení insolventního řízení se Keňa zařadila na 92. místo v porovnání se státy ve světě a na 12. místo, vezme-li se v potaz jen subsaharská Afrika. Průměrný čas k uzavření podnikání je v této zemi 4,5 roku. Řešení úpadku stojí firmu průměrně 22 % z majetku dlužníka. Po vyhlášení úpadku se firmě průměrně vrátí jen 30,9 centů z dolaru.⁴³

⁴³ THE WORLD BANK. *Doing business 2012: Economy profile – Kenya*. [online]. Washington. 2012. [vid. 2012-03-13]. ISBN 978-0-8213 8833-4. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/profiles/country/KEN.pdf>.

4.1.2 Proč Keňa?

Začít podnikat v Keni má spoustu výhod. Tento stát poskytuje různá daňové zvýhodnění a podporuje investování. Keňští podnikatelé se mohou zúčastnit spousty speciálních programů nebo využít nižších celních poplatků. Keňa je také velmi dobře strategicky umístěná – leží ve východní Africe, téměř v polovině kontinentu. Velkou výhodou je významný přístav Mombasa, který ovšem v současné době není nevhodnější využívat. Důvodem jsou somálští piráti. Útoky a přepadání se rozšířily až 1000 námořních mil od somálského pobřeží. Jsou přepadávány velké nákladní lodě i soukromé jachty. Proto se v případě nutnosti proplutí ohroženými vodami doporučuje najmout komerční ozbrojené konvoje.

Jednou z velkých výhod, proč začít podnikat v Keni, je ve větších městech poměrně vzdělané obyvatelstvo. Jak již bylo uvedeno výše, jednacím jazykem je zde angličtina, což usnadňuje komunikaci s obchodními partnery z celého světa. Existuje zde více než 11 univerzit.

Keňa je vedoucí ekonomikou ve východní Africe. Příznivějšímu podnikatelskému prostředí přispívá účast Keni v různých společenstvech. Vzhledem ke svým zájmům se Keňa snaží hrát aktivní roli v mnoha regionálních uskupeních. Do vůdčí pozice se staví v uskupení East African Community, ale pro Keňu jsou důležité i jiná členství (viz kapitola Členství v mezinárodních organizacích).

Výhodou je také rozmanitá příroda, nachází se zde vysoké hory i krásné pláže. V turistickém průmyslu je stále dostatek prostoru pro investice či navázání spolupráce se stávajícími organizacemi. Keňa je země rozdílů. Ve větších městech se nachází veškeré služby, zdravotní péče, kvalitní bydlení i relativní bezpečí, oproti tomu v méně obydlených částech je nižší komfort.

Velikou výhodou, proč investovat v Keni, je touha změnit tuto zemi na podnikatelsky zajímavou zemi, která má co nabídnout. Postupným procesem se obchodování i životní úroveň zvyšuje. Bohužel, toto platí jen pro velká města. Chvályhodné je, že se vláda snaží přijímáním zákonů, zmírnit nepříznivé podmínky pro život všem občanům.

4.1.3 Překážky podnikání

Obecný pojem „překážky podnikání“ je poměrně velmi široký, neboť zahrnuje mnoho bariér, se kterými se dá ve většině rozvojových států setkat. K překážkám obchodu nepatří jen celní sazby, ale lze se setkat i s mnoha tzv. netarifními překážkami, které nabývají ve světovém obchodu na významu. Díky mnohostraným jednáním Světové obchodní organizace se výše cel pravidelně snižuje. Bohužel, se však počet netarifních překážek stále zvyšuje.

Obchodní překážky v moderním světovém hospodářství:

1. Celní překážky představují pro vývozce z EU do některých rozvojových zemí stále velký problém.
2. Obtížné celní postupy při dovozu, vývozu a tranzitu a rovněž nerovná, nebo diskriminační daňová pravidla a postupy.
3. Technické předpisy, postupy a normy posuzování shody nejsou vždy shodné s Dohodou o technických překážkách obchodu, která vydala WTO.
4. Přístup k surovinám je omezen, což snižuje exportní možnosti. Některé ceny surovin jsou zvýšeny vývozní daní (například dřevo, kůže, koženky, šrot železný i neželezný).
5. K překážkám podnikání patří také nedostatečná ochrana práv duševního vlastnictví. K této problematice náleží také neuspokojivé používání a prosazování zeměpisného původu.
6. Restriktivní pravidla a postupy pro účast na veřejných zakázkách, která brání podnikům z EU ucházet se o veřejné zakázky ve třetích zemích.
7. Zneužívání nástrojů na ochranu obchodu a jejich používání v rozporu s pravidly WTO ze strany třetích zemí, které uplatňují neodůvodněná ochranná a antidumpingová opatření.

8. Neoprávněné používání státních podpor a dalších subvencí ve třetích zemích způsobem, který představuje překážku přístupu na trh.
9. K dalším překážkám obchodu patří komplikace během přímých zahraničních investic, způsobené například neoprávněnými limity na podíl zahraničních vlastníků či diskriminačním jednáním.⁴⁴

Keňa je označována za zemi s vysokými riziky. Velkým problémem je rozšířená korupce, která se neomezuje jen na jednání s úřady. K překážkám podnikání patří nedostatek prostředků na investiční pobídky i stále trvající administrativní omezení (korupce, časová náročnost vyřizování administrativních náležitostí atd.).

Právní řád je velmi nepřehledný. Zákony vycházejí z anglického zvykového práva, avšak keňská vláda postupně přijímá zákony, které by měly usnadnit život místním obyvatelům i budoucím podnikatelům. Přesto se doporučuje případné spory řešit smírně, soudy jsou nákladné a většinou trvají poměrně dlouho. Jednání s úřady je občas velmi byrokratické, poměrně často se lze setkat se záměrným zdržováním vyřízení potřebné věci s cílem získat určitou odměnu.

K bariérám patří také špatná infrastruktura, výpadky v dodávkách vody a elektrické energie a nutnost využívání bezpečnostních agentur.

4.1.4 Místní zvyklosti využívané při obchodních jednáních

V obchodním styku je možné se v Keni setkat s reprezentanty různých komunit, každá z nich se vyznačuje zvláštními znaky během obchodních jednání. Odlišnosti jsou způsobeny rozdílnou mentalitou společníků, která je zapříčiněna především různými kulturními tradicemi vyplývajícími z historického vývoje republiky. Lze se zde setkat s Afričany, indickou

⁴⁴ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. CzechInvest: Agentura pro podporu podnikání a investic. *Přístup evropských podnikatelů na třetí trhy*. [online]. 2008 [vid. 2012-04-15]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/data/files/pristup-evropskych-podnikatelu-na-treti-trhy-publikace-1221-cz.pdf>.

komunitou, Severoameričany či s Evropany. Ve svém jednání a vystupování se většina obchodních partnerů přizpůsobuje zvykům z bývalé koloniální éry. Afričané občas neporozumí administrativním nebo technickým okolnostem, ačkoli smluvní partner ubezpečuje, že všemu rozumí a se vším souhlasí. I po ukončeném jednání se může stát, že se obchodní partner k již probranému bude vracet a bude vyžadovat změny již dohodnutého. Méně komplikované je obchodování s indickými partnery. U nich platí nejprve ústní dohoda, která je později nahrazena písemnou smlouvou. Ujednané dokumenty se většinou nemění. S obvyklým způsobem jednání se lze setkat u evropských i severoamerických partnerů. Výjimkou jsou pouze starousedlíci, na které již zapůsobil vliv afrického prostředí.

Jednacím jazykem je angličtina, použití svahilštiny není obvyklé. Obchodní jednání je možno provádět celý rok. Existují však méně vhodná období pro domlouvání spolupráce (doba dovolených v červenci a srpnu, anebo předvánoční období v prosinci). Jednací čas je obdobný vyspělým státům – od 9 hodin do 17 hodin, vyjma polední přestávky od 12 do 14 hodin.

Vhodné jednací oblečení se liší dle oblasti setkání a samozřejmě podle počasí. I zde je typické si obléknout na jednání oblek, případně kalhoty se sakem a vázankou. V teplejších a vlhčích částech Keni postačí pouze košile s krátkým rukávem.

Keňa je zemně smlouvání. Smlouvá se zde o všem – o ceně výrobků, služeb i výši odměny. Vyjednávání o ceně není příliš obvyklé v supermarketech a ve větších značkových obchodech.⁴⁵

4.2 Postupy pro zahájení podnikání v Keni

Pokud se podnikatelský subjekt rozhodne podnikat v Keni, musí podstoupit několik procedur, které jsou nutné k zahájení činnosti v této zemi. Celkem se jedná o 12 úkonů, které jsou různě finančně i časově náročné.

⁴⁵ BUSINESSINFO. *Základní informace o teritoriu Keňa – BusinessInfo.cz* [online] 1997-2011.

[vid. 2011-01-10]. Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/kena-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1001375>.

1. Zájemce musí požádat o souhlas s názvem společnosti u Obchodního rejstříku. Tato činnost bude trvat přibližně 3 dny. Rezervace názvu společnosti trvá 30 dní a může být prodloužena na stejnou dobu.
2. Stanovení memoranda, charakteristika předmětu podnikání a přehled o základním kapitálu – tyto činnosti zabere zájemci o podnikání 8 dní. Náklady s touto činností jsou stanoveny ve výši 1 % základního kapitálu, 2005 KES a také je nutné zaplatit kolkovné. S účinností od 1. ledna 2005, Keňský finanční úřad (Kenya Revenue Authority – KRA) převzal vybírání kolkovného od Ministerstva pozemků a bydlení. KRA nyní požaduje osobní identifikační čísla od všech zúčastněných stran. Od roku 2008 výrazně poklesla doba potřebná k tomuto procesu, díky lepší komunikaci mezi Ministerstvem pozemků a bydlení a Keňským finančním úřadem, která se nyní pohybuje mezi 5 až 10 dny. Náklady na bankovní manipulaci jsou 100 KES za každou transakci.
3. Další potřebnou činností před zahájením podnikání je zaplacení kolkovného bance. Poplatek je ve výši 100 KES. Časové hledisko tohoto procesu je již zahrnuto u předchozí procedury.
4. K prohlášení o shodě je potřeba formulář s číslem 208, který je nutné podepsat před Komisařem přísahy či u notáře. Náklady na dokončení jsou 200 KES a podnikateli zabere jen jeden den. Žadatel o začlenění společnosti, který podepsal formulář 208 o prohlášení o shodě, musí registrační formuláře předložit také Obchodnímu rejstříku.
5. Podání právních dokumentů a detailů do Obchodního rejstříku trvá přibližně 7 až 14 dnů. Zakladatel společnosti musí předložit Obchodnímu rejstříku následující dokumenty: memorandum a stanovy sdružení, výpis kapitálu, formulář 201 týkající se ředitelů a sekretářek, formulář 203 Oznámení o návrhu sídla, formulář 208 Prohlášení o dodržování předepsaných registračních poplatcích a kopie schválení názvu společnosti. Za memorandum podnikatel zaplatí 100 000 KES, za každý další dokument 20 000 KES a k tomu podání žádostí ve třech jmenovaných formulářích stojí 600 KES.

6. Nutné je také nahlásit se na daňový odbor, zde přidělí zájemci o podnikání PIN. Podnikatel tu stráví jeden den a není nutné platit žádný poplatek. U registrace pro osobní a firemní identifikační číslo (PIN) je nutné zaregistrovat se k DPH, lokálním daním ze služeb a dani, kterou podnikatel platí, až začne vydělávat (pay-as-you-earn PAYE). Zakladatel musí podat osvědčení o registraci a kopii memoranda a stanov společnosti. Keňský finanční úřad zpřístupnil registraci k PIN a DPH na portálu online.
7. Podnikatel se musí zaregistrovat také na úřadu kvůli DPH. Doba na dokončení tohoto kroku je jeden den, lze však navštívit portál Keňského finančního úřadu online. Úřad zabývající se DPH sídlí v budově Tower Times v hlavním městě Nairobi. Návštěva tohoto úřadu by podnikatele neměla stát žádné náklady.
8. Podání žádosti o povolení k podnikání trvá přibližně jeden den. Poplatky související s touto žádostí jsou závislé na druhu podnikání, počtu zaměstnanců a velikosti společnosti. Poplatek je splatný na místním Licenčním oddělení. Místní úřady vydávají povolení k podnikání.

Poplatky za povolení k podnikání:

- Menší podnik, maloobchod, či obchod s 5 až 20 zaměstnanci a/nebo s prostorem 50 až 300 m² zaplatí 5 000 KES.
 - Středně velký podnik, který má okolo 50 zaměstnanců a území větší než 300 m², uhradí od 20 000 KES do 50 000 KES, v závislosti na povaze podnikání. V květnu 2007 vstoupil v platnost nový zákon zjednušující systém vydávání povolení k podnikání. Žadatelé, kteří získali povolení k podnikání od jednoho místního úřadu, nebudou muset žádat o další povolení u jiného místního úřadu.
9. Dalším krokem je registrace u Národního fondu sociálního zabezpečení, tato činnost není zpoplatněna a trvá jeden den. Zaměstnavatel standardně přispívá 1 % z platu, za

subjekt však maximálně 400 KES měsíčně. Půlka příspěvku je odečitatelná od zaměstnaneckého platu.

10. Registrace u Národního fondu zdravotnictví a pojišťovnictví je bez poplatku a podnikatel ji stihne za jeden den. Zaměstnanec přispívá pevnou částku z platu do tohoto fondu, maximální příspěvek je ve výši 320 KES. Tyto poplatky se využívají jako kompenzace za náklady na lékařské ošetření, pokrývají však jen zlomek skutečných nákladů.

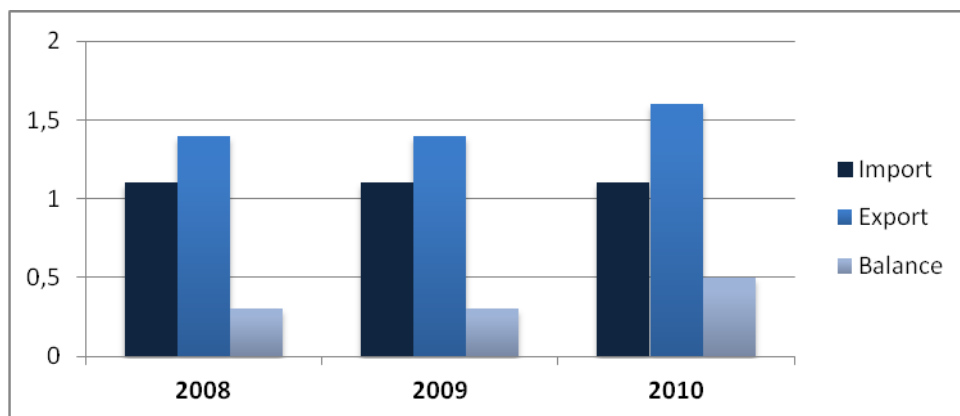
11. Předposledním krokem nutným k podnikání v Keni je registrace k dani PAYE (viz výše). Tato procedura trvá jeden den a není zpoplatněna.

12. Po obdržení výpisu z obchodního rejstříku je dobré zařídit pro firmu pečeť. Tento krok trvá jen dva dny a jeho cena se pohybuje v rozmezí od 350 do 2500 KES.⁴⁶

4.3 Obchodní a ekonomická spolupráce s Evropskou unií

Pro keňskou ekonomiku hraje významnou roli obchodování s Evropskou unií. Z Keni se do EU přiváží přibližně stejný objem zboží. Jak znázorňuje obrázek číslo 6, celková hodnota vývozu z Keni od roku 2008 je na stejné úrovni v hodnotě 1,1 miliard euro. Rok 2010 zaznamenal větší zájem evropských exportérů o tuto zemi. Možnou příčinou tohoto nárůstu je hledání nových trhů a uplatnění již přesycených vyspělých trhů.

⁴⁶ AROWN SUGE, Keňský vyslanec v Haagu, *Procedures for Starting a Business in Kenya*

Obrázek 7 Zahraniční obchod Keni s EU27 (v miliardách EUR)

Zdroj: EUROPEAN COMMISSION: Trade. Documents and Publications: *Kenya - Trade Statistic* [online]. 2011. [vid. 2011-12-29]. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/cfm/doclib_results.cfm?key=kenya.

Podle tříd mezinárodní klasifikace SITC se z Keni do států Evropské unie vyváželo nejvíce jídlo a živá zvířata (56 %, 622 mil. euro). Druhým nejvýznamnějším artiklem se staly suroviny (37 %, 409 mil. euro). Strojů a dopravních prostředků se importovalo celkem za 33 mil. euro, což činilo 3 % z celkové dodávky do EU. Další třídy se podílely na dovozu jen nepatrnou hodnotou.

EU do Keni exportuje poměrně rozmanitý sortiment produktů. Nejvýznamnějším podílem, téměř 43 %, jsou to stroje a zařízení, kterých se vyvezlo v celkové hodnotě 703 mil. euro. K dalším význačným komoditám patří chemikálie a příbuzné produkty, ty z celku zaujímají 18 %. Cena chemikálií se vyšplhala na 291 mil. euro. Další výrobky, kterých se vyvezlo nad 200 mil. euro, jsou minerální paliva a maziva. V roce 2010 se také na vývozu podílely tržní výrobky tříděné podle materiálu a průmyslové spotřební zboží. Všechny dovážené produkty do Keni jsou typickými výrobky, které EU vyváží do celého světa. Této skutečnosti odpovídají i přibližně stejné hodnoty procentního vyjádření, to znamená, že Keňa je klasickým příkladem vývozní struktury EU.⁴⁷

⁴⁷ EUROPEAN COMMISSION. Countries. *Kenya – Trade statistic* [online]. European commission. [vid. 2012-04-22]. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113407.pdf.

Keňa se podílí na importu do Evropské unie pouze 0,1 %, konkrétněji se dovezlo zboží za 1 111 mil. euro. Tyto hodnoty Keňu zařadily v roce 2010 na 67. místo v porovnání s ostatními státy. Keňa nepatří ani k příliš významným exportním partnerům EU. S vývozem za 1 644,2 mil. EUR se umístila na 63. místě. V procentním vyjádření se také jednalo přibližně o 0,1 %. ⁴⁸

K nejvýznamnějším investorům v Keni patří ze států EU Německo, Velká Británie a Francie. Z německých firem podnikajících v Keňské republice se zde nalézají například celosvětově největší chemická společnost BASF a farmaceutická firma Bayer. V teritoriu působí také francouzská firma Total, která se zabývá výrobou ropných produktů. Svou centrálu pro východní a centrální Afriku zřídila v Nairobi společnost BAT, která pochází z Velké Británie a zabývá se výrobou tabákových produktů. BAT má na tomto území vedoucí postavení na trhu. Uspokojuje poptávku po cigaretových výrobcích v 17 zemích z daného regionu a zaměstnává ve 2 továrnách okolo 1000 lidí. Dalším podnikem z Velké Británie působícím v Keni je BP, jedná se o petrochemický koncern. Unilever je firma, která je proslulá značkami Lipton tea, margaríny Flora, Knorr, Ice cream, Lux, Dove a Geisha a dalšími, působící v jižní a východní Africe. V tomto regionu podniká v sedmi státech, jedním z nich je i Keňa. V této oblasti Unilever zaměstnává okolo 25 000 zaměstnanců. Tato společnost zde pomáhá i místním zemědělcům, neboť 38 000 místním drobným zemědělcům pěstujícím čaj udělila certifikaci, která zajišťuje kvalitu čaje Lipton a také školí místní farmáře. Z italských firem působících v teritoriu stojí za zmínku Agip, který se zabývá ropnými výrobky.

4.4 Obchodní a ekonomická spolupráce s Českou republikou

České zboží má v Keni dobré jméno. Keňské podniky ho vnímají jako kvalitní zboží, které je za přijatelnou cenu. K hlavním komoditám, které se vyvážejí z České republiky do Keni, patří zařízení pro automatické zpracování dat, osobní automobily, motory proudové a pohony turbovrtulové, elektrické přístroje pro telefonii, telegrafické dráty, plastové trubky, hadice a

⁴⁸ EUROPEAN COMMISSION. Countries. *Kenya – Trade statistic* [online]. European commission. [vid. 2012-04-22]. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113407.pdf.

jiné příslušenství. Zemědělský sektor je pro Keňu velmi důležitý, odpovídá tomu i struktura komodit, které se z Keni dovážejí do České republiky. K nejvýznamnějším položkám patří květiny (v různých podobách – řezané, čerstvé, sušené aj.), vlákna (kokosová, abaková, ramiová), káva a šťávy (ovocné i zeleninové).

Keňská republika nemá příliš vyvinutý průmyslový sektor, proto se většina produkce dováží. Zajímavý pro dovozce je energetický sektor, především zařízení vodních a tepelných elektráren, stavby linek vysokého napětí a kabely pro silnoproud. Díky rozšířenému zemědělství jsou zde také potřeba čerpadla, umělá hnojiva a malé traktory a návěsy. Perspektivním oborem je ropný průmysl (především potrubí ropovodu a ventily a čerpadla). Ze spotřebního zboží se do Keni exportují sklo, nápoje a trvanlivé potraviny. Potravinářský průmysl postrádá více pekáren, mlékáren, minipivovarů a potřebné jsou i baličky nápojů. Místo na trhu je v místním hospodářství, zejména je zde nedostatek spaloven komunálních a nemocničních odpadů a čističek vod. Proniknout na místní trh lze dodávkou zařízení a vybavení pro hotely, které jsou důležité pro cestovní ruch. Pro Keňskou republiku je velmi důležitá dodávka zdravotnického materiálu, jedná se především o vybavení nemocnic, zdravotnické a farmaceutické výrobky.

Tabulka číslo 4 znázorňuje bilanci vzájemné obchodní výměny České republiky s Keňou. Tabulka ukazuje každoroční růst exportu komodit do Keňské republiky.

Tabulka 4 Bilance vzájemné obchodní výměny (USD tis.)

	2005	2006	2007	2008	2009
Vývoz	5 004	4 985	5 470	12 517	19 460
Dovoz	1 523	2 140	3 210	4 626	5 132
Saldo	3 481	2 845	2 260	7 891	14 328

Zdroj: BUSINESSINFO. *Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR – BusinessInfo.cz*. [online]

1997-2011. [vid. 2011-01-03]. Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/kena-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/7/1001375/>.

Důvodem podstatného růstu vývozu v letech 2008 - 2009 je světová ekonomická krize, která postihla především vyspělé státy, s kterými Česká republika musela omezit obchodní spolupráci. Krize tak napomohla výraznému zvýšení zájmu českých podnikatelů o nové trhy. Mezi tyto trhy se řadí i Keňa. Počet podniků, které by chtěli proniknout na tento trh, se neustále zvyšuje.

Nejvýznamnější vývozní komoditou z České republiky v roce 2009 byla zařízení pro automatické zpracování dat, celková vývozní hodnota byla 12 060 tis. USD. Na celkovém vývozu se tato položka podílela téměř 62 %. Další komodity se na celkovém exportu podílely v rozsahu 5 % až 7 % (další vyvážené výrobky jsou uvedeny výše).

Dovoz do České republiky z Keni je výrazně nižší. Proto v tabulce lze vidět, především v roce 2009, vysoké saldo zahraničního obchodu. Z Keni, jakožto zemědělského státu, se nejvíce vyvážely květiny (na celku se podílely 36 %). K dalším oblíbeným vývozním artiklům patří vlákna a káva.

Údaje uvedené v tabulce číslo 2 nezahrnují vývozy uskutečněné přes reexportéry a prostředníky ve třetích zemích, proto jsou tyto statistiky zkreslené. Podobný problém je zde s dovozy realizovanými přes centrály národních společností ve třetích zemích (jedná se například o nákup kávy). Oficiální statistiky by se podstatně lišily, pokud by se i tyto obchody zahrnuly do údajů o zahraničním obchodě.

Data neobsahují také hodnoty ze vzájemné výměny v oblasti služeb. Většina českých cestovních kanceláří nabízí zájezdy do Keni, ty jsou ale organizovány přes keňské partnerské cestovní organizace.⁴⁹

⁴⁹ BUSINESSINFO. *Základní informace o teritoriu Keňa* – BusinessInfo.cz. [online]. 1997-2011.

[vid. 2011-12-10]. Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/kena-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1001375>.

V následujícím roce 2010 dále rostl vývoz komodit do Keni. Celkem se vyvezlo zboží za 27 645 tis. USD (přepočítáno dle průměrného měnového ukazatele CZK/USD v roce 2010 dle Českého statistického úřadu). Dovoz z Keni lehce zeslábnul, dle posledních údajů činí 4 648 tis. USD. Saldo zahraničního obchodu tedy vzrostlo v roce 2010 na 22 997 tis. USD.

Nejvýznamnější vývozní komoditou do Keni z České republiky stále zůstávají zařízení pro automatické zpracování dat, jednotky a snímače. Tyto výrobky se podílely na exportu téměř 70 %. Do této země se zvýšil vývoz až dvacetkrát u polymeru etylenu v primárních formách. V roce 2010 byl zaznamenán vývoz produktů, které se v roce 2009 nevyvážely, jedná se například o břitvy, strojky a čepelky holicí a tiskařské přístroje. Mírný nárůst je zaznamenán i u komodit, které se na celkovém vývozu nepodílí příliš vysokou mírou. K těmto vývozním položkám patří líčidla, kosmetické přípravky, přípravky na vlasy, nové pneumatiky z pryže, kufrы, aktovky, zámky, myčky nádobí, pračky pro domácnost, elektrické transformátory a přijímače televizní i kombinované. Nejvýraznější pokles vývozu byl zaznamenán u osobních automobilů a jiných vozidel pro přepravu osob. V roce 2010 se do Keni nevyvezl žádný automobil (v roce 2009 se vyvezly automobily v hodnotě téměř 1400 tis. USD). Další výrazné úbytky vývozu vykazují tyto produkty: trubky, hadice a příslušenství, motory proudové, pohony turbovrtulové a turbíny plynové, přístroje elektrické pro telefonii a telegrafii drátovou.

Ač u poměrně velkého množství produktů lze vidět pokles vývozu, saldo zahraničního obchodu přesto vzrostlo. Česká republika značně vyniká vývozem zařízení pro automatické zpracování dat, tak i přes pokles vývozu některých komodit, saldo zahraničního obchodu je stále stoupající. Na rostoucím saldu se podílí i klesající dovoz z Keni.

Z dovážených zemědělských produktů je stále nejvýznamnější obchod s květinami. Produkují se řezané, čerstvé, sušené, bílené či jinak upravené květiny. Další významnější nárůst byl zaznamenán u vývozu kávy (do uvedené statistiky spadá káva pražená, nekoфеinová, slupky a podobné náhražky s kávou). Mírný nárůst dovozu se registruje i u méně importně důležitých komodit. Jedná se například o datle, fíky, ananas, avokádo, mango (v sušené i čerstvé podobě), zelenina (čerstvá či chlazená), luštěniny a rybí maso. I u dovozních komodit je zaznamenán pokles. Značný úbytek importu byl u vláken (do České republiky se dováží vlákna kokosová, abaková a ramiová), dále u šťáv a rostlinných výtažků a dokonce i u čaje.

Velký rozdíl vývozu a dovozu lze vidět i u počtu obchodovaných produktů. Do České republiky se dováží pouze 16 různých skupin komodit, zatímco vývoz je o poznání rozmanitější. Čeští vývozci se snaží přizpůsobit potřebám tohoto rozvojového státu a do Keni exportují 64 skupin komodit. Přizpůsobivosti podnikatelů napovídá i dodávání nových produktů na keňský trh. Pestrost produktů je značná. Nově oproti roku 2009 se na trh z České republiky dostanou: karbidy chemicky definované i nedefinované, onošené oděvy, dráty ze železa, oceli nelegované, ruční nářadí, obráběcí stroje, myčky nádobí, stroje k čištění, zařízení určená k měření hmotnosti, tiskařské stroje, stroje pro zpracování kůží, elektrické motory, generátory, galvanické články, baterie, přístroje vysílací pro televizi a rozhlas, diody, tranzistory, svítidla, košťata, kartáče a malířské válečky. Různorodost je způsobena především snahou českých podniků uspět na nových trzích. Staré trhy (zvláště vyspělé země) se potýkají s ekonomickými problémy v důsledku finanční krize. Nyní se podařilo proniknout na tento rozvojový trh, ale o úspěších se bude dát hovořit, pokud se české firmy na trhu udrží a dovedou bojovat s konkurencí a přitom udrží podnik v zisku.⁵⁰

4.4.1 Podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Důležitým předpokladem k úspěšnému proniknutí na keňský trh je pravidelný osobní kontakt s teritoriem. Vložené prostředky se jistě nevrátí již po první cestě, je třeba obchodní cestu několikrát opakovat, než se potenciální byznys úspěšně uskuteční. V porovnání s vyspělými západními zeměmi mají české výrobky výhodu příznivějších cen. Tato přednost se však ve vysoké konkurenci postupně vytrácí. Čeští podnikatelé a jejich podnikatelské záměry většinou ztroskotají na neznalosti místního rozvojového trhu a jeho specifik.

Nejčastější jsou dovozy uskutečněné prostřednictvím keňských zástupců, kteří působí jako dovozce na vlastní účet či jako prostředník. Některé keňské maloobchodní řetězce (například Nakumatt, Chandarana) uskutečňují částečně nákupy přímým způsobem, bez prostředníků.

⁵⁰ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Ročenka zahraničního obchodu ČR – 2010* [online]. Praha: MPO. [vid. 2011-12-22]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument90059.html>.

Podnikatelé zaměstnávající místní pracovní síly dodržují jednoduché pracovní právo. Jako ve všech vyspělých zemích i zde se doporučuje mít se zaměstnanci řádně uzavřenou pracovní smlouvu. V případě sporu se smlouva stává důležitým podkladem u soudního jednání. Cizinci vstupující na keňský pracovní trh musí mít pracovní povolení, které se vydává na základě předložených podkladů o praxi a vzdělání. Pracovní povolení se většinou uděluje jen specialistům (z oboru lékařství, poradenství, expertům z různých odvětví či vedoucím pracovníkům firem s většinovým zahraničním kapitálem).

Díky historickým událostem vychází keňský právní systém z anglického práva. Při zakládání společnosti, zřízení kanceláře či reprezentace firmy je nutné registrovat podnik v obchodním rejstříku. Doporučuje se najmout si místní právníky pro právní úkony spojené se zakládáním zahraniční společnosti.

V případě obchodních sporů se českým podnikatelským subjektům nedoporučuje řešit problém u místních soudů. Příhodnější a ve svém výsledku i méně finančně náročné je mimosoudní vyrovnaní. Důvodem je možné zaujetí soudu ve prospěch keňských účastníků, složitá byrokracie či poměrně vysoká šance korupce. Platební morálka je podobná obchodování s vyspělými zeměmi. U menších zakázek s novými odběrateli se lze setkat s platbou předem. Na základě zkušeností lze postupně přejít na platbu oproti dokumentům. Pro styk s dlouhodobými partnery je typické dodržovat smluvené úvěrové platební podmínky.

51

Veřejné zakázky se v Keni zadávají formou tendrů. Tendry bývají uveřejňovány v denním tisku. Z čehož plyne, že u vypisovaných tendrů jsou velmi krátké termíny pro podání nabídek. Reálnou naději na úspěch mají většinou jen ty firmy, které již na keňském trhu operují nebo zde alespoň mají zástupce. Během psaní této práce se na webových stránkách www.export.cz nacházel jeden vypsáný tendr v Keni. Daný tendr vyhlásila společnost Kenya Pipene Company, jednalo se o dodávku integrovaného bezpečnostního systému. I u tohoto tendru je

⁵¹ BUSINESSINFO. *Základní informace o teritoriu Keňa* – *BusinessInfo.cz* [online] 1997-2011.

[vid. 2011-12-22].

Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/kena-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1001375>.

vidět velmi krátká doba mezi datem publikování a datem uzávěrky. Potenciální dodavatelé mají jen 10 dní na podání přihlášek. Těndr byl na internet vyvěšen 5.12 a jeho platnost je do 15.12 2011.

Pro úspěšné uplatnění na místním trhu, stejně jako ve vyspělých státech, je důležitá vhodná propagace a reklama. Při zavádění nového výrobku na trh se většinou využívá služeb místního zástupce. Propagace na místě se realizuje prostřednictvím prospektů a technických popisů v anglickém jazyce.

4.4.2 Významní obchodní partneři

Již od roku 2006 je zaznamenán rostoucí zájem českých podnikatelů o rozvojový trh v Keni. V roce 2006 se Keňa umístila na 117. místě dle významnosti obchodních partnerů s Českou republikou. Toto pořadí se eviduje podle výše obratu s danými obchodními partnery ve vybrané zemi. Postupným nabýváním podnikatelských aktivit se Keňa v roce 2010 dostala na 93. místo.⁵²

Informace o konkrétních českých podnicích, které mají zájem podnikat v Keňské republice, a jejich obchodních záměrech, Český statistický úřad nezveřejňuje. Data nejsou uveřejněna z důvodu ochrany individuálních a důvěrných údajů. Poskytované informace se musí řídit Zákonem č.89/1995 Sb., o státní statistické službě.

Květiny z Keni v obchodech Ahold

Veškeré růže a karafiáty, které se dovážejí do obchodního řetězce Ahold, pocházejí z farmy Oserian u jezera Naivasha. Oserian je ekologická květinová farma založená již v roce 1969 Hansem Zwagerem. Z původních 5 ha se farma rozrostla na 216 ha. Dnes je farma Oserian největší v Keni, respektive v celé Africe a vyváží květiny do celého světa. Denně opustí farmu více než jeden milion květin. Oserian zaměstnává více než 6 000 pracovníků.

⁵² MINOSTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Ročenka zahraničního obchodu ČR – 2010* [online]. Praha: MPO. [vid. 2011-12-22]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument90059.html>.

Společnost Ahold je jedním z odběratelů růží a karafiátů z ekofarmy Oserian. Důvodem není jen vysoká kvalita pěstovaných květin, ale také způsob pěstovaných květin a důstojné pracovní podmínky pro zaměstnance. Zaměstnanci mají pevnou pracovní dobu, matky mají veškerou péči o svoje děti zdarma (školy, školky) dokonce matky mohou během pracovní doby hodinu strávit se svými dětmi. Všichni zaměstnanci mají k dispozici pravidelnou lékařskou péči i bydlení pro celou rodinu.

Farma pěstuje květiny ekologickým způsobem. Samozřejmostí je hydroponické pěstování, v rámci kterého je zajištěna přesná aplikace vody a živin ke každé rostlině. Nevyužitá voda se znovu přefiltruje a dále se využije na zalévání. K zalévání se většinou používá dešťová voda. Aplikace pesticidů je pouze výjimečná, a to pouze v případech napadení květin chorobami či škůdci. Ekologické zacházení s přírodou i zajištění dobrých pracovních podmínek bylo na farmě Oserian oceněno společností Fairtrade Africa.

Když květiny dorostou do požadované délky a jsou ustřiženy, nejpozději do 40 minut jsou dopraveny do chladicích skladů, kde stráví minimálně 4 hodiny. Kytice květin se balí přímo u pěstitele do kartonů, v kterém jsou dále přepravovány. Další den jsou již přepravované květiny v Holandsku. Odtud jsou dovezeny květiny k přímému dodavateli, který ještě květiny seřezává a ukládá je do věder s vodou a výživným roztokem. Třetí den po utrnutí jsou v distribučním centru v České republice, odtud jsou rozváženy do jednotlivých prodejen Albert. Čtyři dny po utržení květiny v Keni může mít český spotřebitel kytici doma.

Ahold dováží květiny z farmy Oserian již od roku 2006. Ahold Česká republika začala s prodejem řezaných květin v roce 2008. Týdenní odběr květin z afrického kontinentu se pohybuje okolo 220 tisíc stonků.⁵³

AfricaCentric Ltd.

Tato společnost spolupracuje s podniky z celého světa s cílem pomoci jim se vstupem na africký trh a specializuje se na východní Afriku. AfricaCentric poskytuje praktickou podporu

⁵³ PECHÁČKOVÁ, D. Albert magazín. *Růže ze srdce Afriky*. 2012, roč. 2012, č. 2, s. 56-59. ISSN 1211-1422.

zájemcům o podnikání při řešení provozních a obchodních problémů. Firmy minimalizují rizika a maximalizují návratnost svých investic. Společnost aktivně podporuje podnikání mezi Keňou, Ugandou, Tanzánií, Rwandou, Jižním Súdánem, Jižní Afrikou a Českou republikou. Díky rozsáhlé síti spolupracujících organizací je schopna AfricaCentric zajistit také spojení mezi podnikateli ze Spojených států amerických, Evropskou unií a Keňou.

Společnost se zaměřuje na poradenské služby v oblasti obchodu, práva, pozemní logistiky a telekomunikací. K dalším oblastem patří: realitní služby a investice, informační technologie, média a zábavní průmysl, potraviny a nápoje, obnovitelné zdroje energie, odpadové hospodářství, zemědělství, cestovní ruch, stavebnictví, spotřební zboží, maloobchod a farmaceutika.

Právníci mohou zájemcům o podnikání v Keni pomoci s převodem majetku, registrací názvu společnosti, sepsáním dohod či smluv, KRA dokumenty, autorskými právy a patenty. Firmy se mohou obrátit také na AfricaCentric pokud potřebují zajistit pracovní povolení, právní zastoupení u soudu, certifikaci dokumentů, sepsání plné moci a jiné.

V rámci poradenství se AfricaCentric zaměřuje na průzkum trhu, mapování poptávky, nabídky, konkurence a tržních trendů, na pomoc klientům v daňové oblasti a získávání kvalifikovaných pracovníků.⁵⁴

AfricaCentric působí v Keni jeden rok. K významným klientům patří Fairtrade Africa, Flexibuild, MobileXL, Silver Seed, Tomash International a Trunz. Firma spolupracuje také s místními firmami, kterým přináší možnosti expandování, investování, pomoc s projektovým managementem a se zprostředkováním podnikání. AfricaCentric má spolehlivé kontakty ve vládní i nevládní sféře. Nyní ve firmě pracují 4 zaměstnanci. Zakladatel a generální ředitel Marek Fuchs, 2 právníci (jeden pracuje v České republice a druhý v Keňské republice) a jeden zaměstnanec pracuje v přístavu v Mombase, který se soustředí na export a import. Podnik také najímá místní právníky. Firma sídlí v Nairobi, kde má sídlo i většina společností.

⁵⁴ AFRICACENTRIC. *AfricaCentric Ltd.* [online]. 2012. [vid. 2012-05-12].

Dostupné z: <http://africacentric.com>.

Podle pana Fuchse je firma AfricaCentric na správném místě ve správný čas. Do Keni se hromadí tisíce firem i individuální podnikatelé, kteří vidí potenciál v tomto trhu. Z čehož vyplývá dostatek zákazníků pro AfricaCentric.

Pan Marek Fuchs vnímá česko-keňské obchodní i politické vztahy za velmi základní. Před rokem a půl se v Keni zavřela česká ambasáda. Země tak dnes spadá pod etiopskou ambasádu v Addis Abebě. Keňa se tak stala obětí chaotického šetření peněz české vlády. Údajně se toto zavření stalo byrokratickou chybou a ambasáda by měla být znovu otevřena. Keňané byli poměrně rozpačití ze zavření ambasády v době, kdy se do země snaží proniknout stále více firem z celého světa. Keňa je díky své pozici bránou do celé východní Afriky. Z přístavu v Mombase jsou zásobovány státy v této oblasti (Uganda, Tanzanie, Rwanda, východní Angola, jižní Súdán i Somálsko). Keňa je dle pana Fuchse nejvýraznější ekonomikou na sever od Jižní Afriky. Proto bylo opravdu velkou chybou zavření ambasády. Hodně na tom trápily česko-keňské vztahy. Pokud chce keňský podnikatel získat české vízum musí letět do Addis Abeba přičemž za letenku dá přibližně 600 až 1 000 USD, což je poměrně velkým hendikepem a může to keňské zájemce o podnikání v Česku odradit. V Keni není příliš českých podnikatelů a situace je podobná i na českém trhu s nízkým počtem keňských firem. V celé Africe je jen asi 55 českých firem.⁵⁵

4.5 Investiční příležitosti v Keňské republice

V předchozích kapitolách bylo analyzováno podnikatelské prostředí v Keni a také byl prozkoumán podnikatelský vztah Keňa - Česká republika. Následující kapitola je zaměřena na investiční příležitosti v Keni. Informuje o jednotlivých sektorech a konkrétních možnostech podnikání.

Keňský trh je poměrně rozmanitý, ale má mnoho nedostatků, lépe řečeno mezer. Podnikatelé se musí vypořádat s mnoha překážkami podnikání (viz kapitola 5.1.2 Překážky podnikání).

⁵⁵ FUCHS MAREK, zakladatel a generální ředitel firmy AfricaCentric, český podnikatel působící na keňském trhu

Odměnou jim však může být zisk, pokud budou úspěšní a zdařile se vypořádají s místními problémy. Ziskem nebude pro firmu jen peněžní částka, ale i jistá společenská satisfakce v podobě pomoci rozvojovému státu a jeho povětšinou poměrně chudému obyvatelstvu.

4.5.1 Zemědělský sektor

Zemědělství přispívá v Keni do hrubého domácího produktu vysokou mírou. Tvoří základ ekonomiky a poskytuje obživu přibližně 75 % populace. Poskytuje stále dostatek investičních příležitostí nejen pro místní obyvatele.

Zájemci o proniknutí na keňský trh v zemědělském sektoru by se měli zaměřit na následující oblasti podnikání:

- ✓ Technologická základna zemědělství, do které patří skladování, balení a doprava
- ✓ Výroba a export řezaných květin
- ✓ Produkce semen, výroba postřikovačů a pesticidů
- ✓ Stavba přehrad a zavlažovacího systému
- ✓ Stavba chladiřenských skladovacích prostor a provozování přepravy se speciálními chladiřenskými vozidly pro skladování a přepravu rychle se kazících produktů
- ✓ Pěstování a vývoz určitých zemědělských plodin (například francouzské fazole, ananas, houby, chřest, mango, makadamský ořech, avokádo, melouny a mrkev)
- ✓ Výroba a zpracování cukru, čaje, masné a mléčné výrobky
- ✓ Jedlé a jiné oleje vyprodukované v Keni, do této oblasti patří produkce másla a margarínu. S tím související pěstování slunečnic, řepky a bavlníku. Prostor pro podnikání je ve výrobě kokosového, sezamového a kukuřičného oleje.

- ✓ Vítané jsou investice do vývoje náhrady za palmový olej, který je potřeba do Keni dovážet.
- ✓ Pěstování a chov krokodýlů zemědělství
- ✓ Chov včel a zpracování medu.

4.5.2 Zdravotnictví

Keňská republika zaznamenala nárůst investic také do zdravotnického sektoru, kde významnou roli hraje rozvíjející se soukromý sektor zdravotní péče. Expanze se očekává i v dalších letech. Hlavním problémem zdravotnického sektoru je, že většina léčiv se dováží. Prostor pro investice ve zdravotnictví proto lze nalézt ve výrobě farmaceutických přípravků, jako jsou tablety, sirupy, kapsle a injekce.

4.5.3 Plastikářský a chemický průmysl

Plastikářský průmysl je v Keni dobře vyvinut a produkuje zboží vyrobené z polyvinylchloridu (PVC), polyetylen, polystyrenu a polypropylen. Všechny materiály jsou dováženy ve formě granulí. Mnoho atraktivních investičních příležitostí se nalézá ve výrobě chemických látek, farmaceutik či hnojiv.

Konkrétní možnosti investování v těchto oblastech:

- ✓ Výroba granulí z PVC
- ✓ Míchání a granulace hnojiv
- ✓ Produkce výrobků na bázi chlóru
- ✓ Zpracování černého uhlí
- ✓ Textilní barviva a inkoust pro kuličková pera

- ✓ Želatinové kapsle.

4.5.4 Energetický sektor

Alternativní zdroje získávání energií jsou stále v Keni vnímány pouze jako doplňkový způsob získávání elektřiny. Díky geografickým podmínkám může Keňa využívat vodní elektrárny. Největší podíl na výrobě elektřiny má řeka Tana, která participuje na celkové vyrobené elektrické energii téměř 60 % v pěti vodních elektrárnách. Geotermální energie se také vyrábí z přírodních par, které vznikají vulkanickou činností. Kenya Electricity Generating Company Limited (KenGen) je státní společnost s podílem okolo 80 % na výrobě elektrické energie v Keni. Díky růstu keňské ekonomické aktivity spotřeba elektrické energie vzrůstá.

Proto i v energetickém sektoru existuje několik příležitostí k investování:

- ✓ Rozšíření a modernizace energetické infrastruktury
- ✓ Výroba solárních panelů, větrné i vodní elektrárny
- ✓ Výrobu geotermální energie podporuje i Národní energetický rozvojový plán (The National Power Development Plan), který doporučuje, aby se produkce geotermální energie v průběhu dalších 15 let zvýšila.
- ✓ Dodávka transformátorů a generátorů
- ✓ Výroba bioplynu
- ✓ Stavba kanalizačních zařízení a investování prostředků na zlepšení dodávky pitné vody pro místní obyvatele.

4.5.5 Informační technologie

Keňa je jedním z nejrychleji rostoucích národů, pokud jde o odvětví informačních technologií. Země má několik poskytovatelů internetových služeb. Keňská vláda označila ICT

sektor za prioritu k oživení ekonomické situace. Firmy, podnikající v IT sektoru, které mají zájem proniknout na místní trh, se mohou uplatnit v mnoha oblastech. Na trh informačních technologií mohou vstupovat firmy zabývající se programováním, tvorbou internetových stránek, call centry a různí správci sítí a IT podpora ve firmách. Svou podnikatelskou aktivitu v sektoru IT do Keni mohou přesunout firmy zabývající se následujícími činnostmi:

- ✓ Programy zaměřené na účetnictví, personalistiku, řízení lidských zdrojů, audit, daně
- ✓ E-learning, online trénování zaměstnanců
- ✓ Správa a archivace dat
- ✓ Tvorba webových stránek a designu
- ✓ Údržba softwaru

4.5.6 Cestovní ruch

Cestovní ruch je hlavním zahraničním příjmem, plynoucím do země. Keňa má mnoho zajímavostí pro turisty, jako je safari, divoká krásná příroda i písčité pláže. Mnoho příležitostí pro investování existuje v rekreačních a zábavních zařízeních a také ve filmové produkci. Investovat lze v následujících oblastech:

- ✓ Kultura, sport, výletní lodě, konferenční a golfová turistika
- ✓ Eko-turistika
- ✓ Letectví a cestování
- ✓ Výstavba hotelů a chat pro turisty
- ✓ Rozvoj všech zařízení cestovního ruchu mimo oblasti, které osídlují původní obyvatelé

Svůj podnikatelský záměr by zde mohly uplatnit také firmy, které by chtěly pomoci zdejšímu cestovnímu ruchu. V Keni existuje mnoho překážek turismu, které je potřeba vylepšit. Jedná se například o zlepšení infrastruktury, zkvalitnění příslušenství cestovního ruchu, pomoc při zpřístupnění pitné vody, zabránění ničení lesů a biodiverzity.

4.5.7 Průmysl

Výrobní sektor je oblast, kde existuje hojné množství investičních příležitostí. Hraje důležitou roli pro zemědělství, které má pro Keňu zásadní význam. Existuje široká škála možností přímých i nepřímých investic ve výrobním sektoru, včetně následujících:

- ✓ Papírnické výrobky – investiční příležitosti jsou v importu a výrobě papíru z jiných surovin (například z bagasse, slámy či recyklovaného papíru)
- ✓ Textil a doplňky – většina základních vstupních surovin, jako jsou barviva a chemické látky, jsou do země dováženy. Příležitost existuje v produkci textilních surovin (například příze a tkaniny).
- ✓ Kovy a inženýrské práce – do Keni se dováží cívky, dráty, ocelové desky, plechy, ocelový šrot a surové železo.
- ✓ Automobilové součástky
- ✓ Elektrická zařízení – investiční potenciál existuje pro výrobu motorů, jističů, transformátorů, zavlažovacích čerpadel, kondenzátorů, rezistorů, izolačních pásek a elektrické příslušenství
- ✓ Elektronika.

4.5.8 Stavebnictví

Bydlení a stavebnictví zaznamenávají vzestup. Počet obyvatel ve městech se enormně zvyšuje, narůstá i samotný počet měst. V roce 2007 se stavebnictví podílelo na HDP přibližně 4 %. V tomto sektoru je také mnoho příležitostí:

- ✓ Trh stavebních materiálů, například tašek, cementu, cihel a železa
- ✓ Dostupné pozemky, vhodné pro výstavbu
- ✓ Stavba domů – v Keni žije vysoký počet obyvatel, kteří jsou ochotni si koupit vlastní dům. Stavba domů by vyřešila problémy týkající se bydlení. Trh je zde dostupný.
- ✓ Výzkum nízkonákladových stavebních materiálů a konstrukčních technik je omezený.
- ✓ Dostatečný počet bytů by mohl řešit problém se slumy.

Investice ve stavebnictví by pomohly zlepšit životní úroveň místních obyvatel, které trápí špatná infrastruktura, nedostatečná občanská vybavenost a ohromný problém se slumy.

4.5.9 Ostatní příležitosti

Dostatek volného prostoru zaznamenává v Keni i těžební průmysl, především těžba ropy. Keňský těžební průmysl se zaměřuje na těžbu nekovových nerostů. Země má značné zásoby nerostných surovin (kaolin, kazivec, drahé kameny). Těžba surovin není v zemi plně vyvinuta a k celkovému HDP přispívá méně než 1 %. Keňa má zaostalý ropný sektor, proto vláda zaujala iniciativu na podporu zahraničních investic k posílení ropného průmyslu.⁵⁶

⁵⁶ AFRICACENTRIC. *Kenya profile and investment opportunities*. [online]. [vid 2012-03-03]. Dostupné z: <http://africacentric.com/wp-content/uploads/2011/03/Kenya-Profile-and-Investment-Opportunities-AfricaCentric-Ltd..pdf>.

Závěr

Každá ekonomika má svá specifika. Podnikatelské prostředí se v každé zemi odlišuje a společnosti se musí rozhodnout, na které světové trhy vstoupit. Keňská republika, ač se stále potýká s velkým počtem problémů téměř ve všech sektorech, je vhodnou zemí k investování. Právě některé nedostatky země se v posledním období stávají příležitostmi pro nové investory. Ti mohou využít volného prostoru na trhu a zároveň tak pomoci Keni s budováním ekonomicky prospěšného státu.

Keňa bojuje s mnoha rozvojovými problémy. Ve velmi špatné úrovni je zde zdravotnictví a obyvatelstvo zápolí s mnoha nemocemi (AIDS, malárie, cholera, spalničky). Průměrný věk obyvatel je zde pouze 22,3 let, což je důsledkem prudkého růstu populace v Keni. Vzdělání je v Keni na relativně dobré úrovni, velkou výhodou je, že většina vzdělaného obyvatelstva mluví anglicky. S tím souvisí bezproblémové dorozumění se zahraničními investory. K dalším problémům se řadí špatná infrastruktura a kriminalita. Velká města mají problém s chudinskými částmi nazvanými slumy.

V problematických sektorech je mnoho investičních příležitostí. Pro Keňu velmi důležitý sektor zemědělství, který poskytuje obživu přibližně 75 % obyvatelstva, by nutně potřeboval investice například do zavlažovacích systémů, staveb přehrad či do technologické základny zemědělství (skladování, doprava, balení). Keňská republika zaznamenává nárůst investic do zdravotnického sektoru, kde je prostor především pro firmy vyrábějící farmaceutické přípravky. V Keni je stále velký problém s dodávkou elektrické energie. Vítána je finanční podpora staveb alternativních zdrojů energií. Hlavním zahraničním příjmem je cestovní ruch, kde existuje stále prostor pro podnikání. Počet obyvatel se neustále zvyšuje, tím roste poptávka po bydlení. Keňa má poměrně nekvalitní a špatně rozvinutou infrastrukturu. Všechny oblasti nejsou propojeny silniční či železniční sítí. Je zde proto dostatek prostoru pro investory, kteří se mohou na těchto stavbách podílet, či se zaměřit na podpůrná zařízení komunikací (například stavbu benzinových pump, odpočívadel).

Keňská ekonomika se potýkala v posledních letech s nepříznivými událostmi. V roce 2008 Keňu zužovaly povolební nepokoje, které pokračovaly i v roce 2009. Při těchto nepokojích

zahynulo 1 200 lidí. Nepokoje se projevily ve zpomalení ekonomiky a v růstu inflace, což zapříčinilo enormní růst cen potravin a paliv. Keňa se musela také potýkat se záplavami či s obdobími sucha. Politická nestabilita v severní Africe a na Středním východě v roce 2011 způsobily růst cen ropy, což mělo za následek růst cen importů.

Keňské podnikatelské prostředí ovlivňuje také dění ve vyspělých státech jako je EU či USA. Vulkanická činnost sopky na Islandu v roce 2010 nepříznivě ovlivnila množství exportů z Keni. Finanční krize ve vyspělých ekonomikách nepůsobila na Keňu příliš negativně, ba naopak. Podnikatelé z EU a USA hledali nové trhy z důvodu přesycení produktů ve vyspělých tržních ekonomikách. Keňa se díky své výborné geografické poloze stala vyhledávaným cílem společností z celého světa.

Bohužel česko-keňské podnikatelské vztahy nejsou příliš rozšířené. V celé Africe působí přibližně jen 55 českých podniků. V době kdy se na keňský trh snaží dostat mnoho firem z celého světa, provedla česká vláda nepochopitelný krok ve formě zavření České ambasády v Keni.

Světová banka předpokládá i v dalších letech růst keňské ekonomiky. Díky vládním reformám se sociální oblast se postupně zlepšuje. Pozitivní výhledy jistě přilákají mnoho investorů do tohoto rozvojového státu.

Seznam použité literatury

AFRICACENTRIC. *AfricaCentric Ltd.* [online]. 2012. [vid. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://africacentric.com>.

AFRICACENTRIC. *Kenya profile and investment opportunities*. [online]. [vid. 2012-03-03]. Dostupné z: <http://africacentric.com/wp-content/uploads/2011/03/Kenya-Profile-and-Investment-Opportunities-AfricaCentric-Ltd..pdf>.

AFRICAN ECONOMIC OUTLOOK. *Recent economic developments and prospects*. [online]. 2011. [vid. 2011-06-22]. Dostupné z: <http://www.africaneconomicoutlook.org/en/countries/east-africa/kenya>.

AROWN SUGE, Keňský vyslanec v Haagu, *Procedures for Starting a Business in Kenya*

BERNARDOVÁ, K. Ekologický institut Veronica. *Květiny: Co je skryto za dokonalou krásou řezaných květin?* [online]. 2012 [vid. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://www.veronica.cz/?id=218>.

BUSINESSINFO. *Základní informace o teritoriu Keňa – BusinessInfo.cz*. [online] 1997-2011. [vid. 2011-01-10]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/kena-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1001375>.

CENTRAL BANK OF KENYA. *Annual report 2010-2011*. [online]. [vid. 2012-04-24]. Dostupné z: http://www.centralbank.go.ke/downloads/publications/annualreports/cbk/annual_2010-11.pdf.

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. *CIA - The World Factbook – Kenya*. [online]. 2010. [vid. 2011-01-10]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-worldfactbook/geos/ke.html>.

EUROPEAN COMMISSION. *Countries. Kenya – Trade statistic*. [online]. European commission. [vid. 2012-04-22]. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113407.pdf.

FUCHS MAREK, zakladatel a generální ředitel firmy AfricaCentric, český podnikatel působící na keňském trhu

GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF KENYA. *First medium term plan, 2008 – 2012: A globally competitive and prosperous Kenya*. [online]. Nairobi. 2008. [vid. 2012-05-01].

Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2010/cr10224.pdf>.

HUMAN RIGHTS WATCH. *Criminal reprisals: Kenyan police and military abuses against ethnic Somalis*. USA: Human Rights Watch, 2012. 70 s. ISBN 1-56432-882-1.

KLÁNSKÝ, J. *Keňa*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1967. 125 s.

KRAMER, H., A. KRESS and M. VOIGT. *Afrika*. 1th ed., Gotha: VEB Hermann Haak, 1989. 432 s. ISBN 3-7301-0092-0.

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. CzechInvest: Agentura pro podporu podnikání a investic. *Přístup evropských podnikatelů na třetí trhy*. [online]. 2008. [vid. 2012-04-15]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/data/files/pristup-evropskych-podnikatelu-na-treti-trhy-publikace-1221-cz.pdf>.

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Ročenka zahraničního obchodu ČR – 2010* [online]. Praha: MPO. [vid. 2011-12-22]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument90059.html>.

NĚMEC, J. Afrika online. *Keňa* [online]. 2006. [vid. 2010-11-01]. Dostupné z: <http://www.afrikaonline.cz/rservice.php?akce=tisk&cislocclanku=2006111701>.

OECD. *African Economic Outlook: Country Notes Volumes 1 and 2*. Paris: OECD publishing, 2009. ISBN 978-92-64-07618-1.

OECD/UNITED NATIONS. *Economic diversification in Africa: A review of selected countries*. OECD Publishing, 2011. ISBN 978-92-64-09623-3. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264096233-en>.

PARKINSON, T., M. PHILLIPS a W. GOURLAY. *Keňa*. 1. vyd. Praha: Svotka & Co., 2007. 480 s. ISBN 80-7352-469-2.

PECHÁČKOVÁ, D. Albert magazín. *Růže ze srdce Afriky*. 2012, roč. 2012, č. 2, s. 56-59. ISSN 1211-1422.

SKOKAN, L. *Afrika – sociografický přehled*. 1. vyd. Ústí nad Labem: OMP UJEP, 2006. 124 s. ISBN 978-80-7044-838-0.

SYRJÄNEN, R. *UN-Habitat and the Kenya slum upgrading programme strategy document*. Nairobi: United Nations Offices, 2008. ISBN 978-92-1-131990-3.

THE WORLD BANK. *Doing business 2012: Economy profile - Kenya*. Washington., 2012. ISBN 978-0-8213 8833-4. Dostupné z:
<http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/profiles/country/KEN.pdf>.

THE WORLD BANK. *Kenya – Kenya economic update* [online]. 3th ed., Nairobi. 2010. [vid. 2011-08-26]. Dostupné z:
<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/AFRICAEXT/0,,contentMDK:23163695~pagePK:146736~piPK:226340~theSitePK:258644,00.html>.

THE WORLD BANK. *Kenya - Kenya economic update* [online]. 5th ed., Nairobi: The World Bank. [cit. 2011-12-26]. Dostupné z:
http://siteresources.worldbank.org/INTAFRICA/Resources/257994-1335471959878/KEU-Dec_2011_Full_Report.pdf.

TOŽIČKA, T. *Příliš vzdálené cíle: Rozvojové cíle tisíciletí: manuál globálního rozvojového vzdělávání*. Praha: Educon, 2008. 64 s. ISBN 978-80-254-3279-2.

UN-HABITAT. *UN – Habitat and the Kenya slum upgrading programme strategy document: For a Better Urban Future*. Nairobi, 2008. ISBN 978-92-1-131990-3.

UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME. *Kenya national human development report 2009: Youth and human development: tapping the untapped ressource*. [online]. 2010. [vid. 2012-05-01]. Dostupné z: www.ke.undp.org/index.php/resources/download/21.

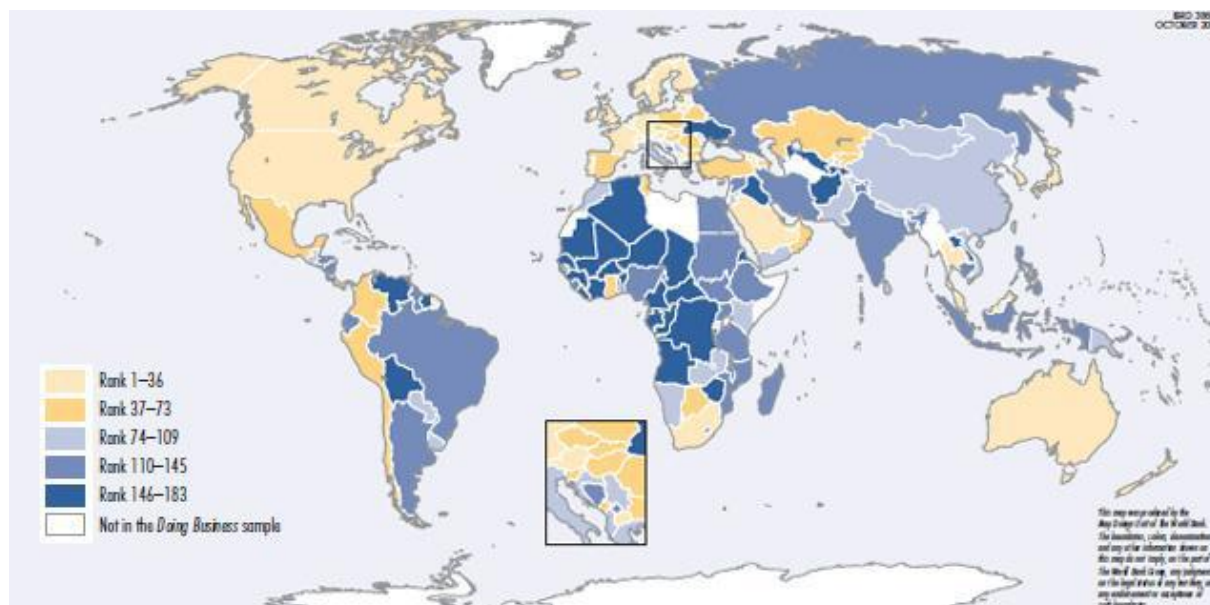
VOTRUBEC, C. *Afrika: zeměpisný přehled kontinentu a jeho oblastně ekonomické problémy*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1973. 593 s.

WATERKAMP, R., W. WISNIEWSKI. *Východní Afrika: cestování a kultura, poznávání zvířat a rostlin*. 1. vyd. Praha: Based, 2003. 280 s. ISBN 80-7340-009-X.

Seznam příloh

Příloha 1	Snadnost podnikání ve světě.....	I
Příloha 2	Hodnocení podnikání v Keni v roce 2011.....	II

Příloha 1 Snadnost podnikání ve světě

Zdroj: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/czech-republic#starting-a-business>

Příloha 2 Hodnocení podnikání v Keni v roce 2011

Rank	Doing Business 2011
Ease of Doing Business	98
Starting a Business	125
Dealing with Construction Permits	35
Registering Property	129
Getting Credit	6
Protecting Investors	93
Paying Taxes	162
Trading Across Borders	144
Enforcing Contracts	125
Closing a Business	85

Zdroj: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/czech-republic#starting-a-business>